PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 231 (2850) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sreda 29. septembra 1954 Cena 20 lir

Postati moramo aktivni člani novega širokega in resnično socialističnega gibanja, ki bo odprlo pot do vsakega našega poštenega demokratično mislečega človeka. Le tako bomo imeli možnost, da pod zastavo socialističnih načel stopamo skupno z italijanskimi demokratičnimi množicami v borbi za rešitev socialnih, gospodarskih in političnih vprašanj.

(Iz poročila Fr. Stoke)

Po začetku londonske konference so delegati optimistično razpoloženi

Vendar se zdi, da se niti Francija niti Nemčija nista za las premaknili s svojih stališč Poseben sestanek ministrov ZDA, Anglije, Francije in Zahodne Nemčije o nemški suverenosti - Angleški zunanji minister Eden izvoljen za predsednika konference

LONDON, 28. — Danes predpoldne se je v palači Lancaster House začela konferenca devetih držav o Nemčiji. Konferenca je imela danes dve seji za zaprtimi vrati.

Obenem je bil danes, tudi v Lancaster House, prvi sestanek štirih, na katerem so Mendes-France, Foster Dulles, Eden in Adenauer začeli govoriti o vprašanju nemške suverenosti. Zatrjujejo pa, da to vprašanje ne bo imelo prednosti pri delu konference, temveč da bo povezano z reševanjem vprašanja vključitve Nemčije v zahodni obrambni sistem.

Po današnjem prvem dnevu konference devetih je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

«Prva seja konference devetih se je začela danes predpoldne ob 11. uri v Lancaster Housu. Minister Eden je začel sejo in želel delegatom dobrodošlico v imenu britanske vlade. Na predlog holandskega zunanjega ministra, ki ga je podprl ameriški državni tajnik, je bil Eden izvoljen za predsednika konference. Nato je konferenca razpravljala o svojem delovnem načrtu in v kratkem dosegla sporazum o načinu dela. Sklenjeno je bilo, da bodo seje ministrov na splošno vsak dan ob 11. uri in ob 15.30.

Sprejeti so bili ukrepi o obveščanju vlad držav NATO, ki na konferenci niso predstavljene, o njenem napredku. Francoski zunanji minister je podal izjavo o raznih vprašanjih, o katerih mora konferenca razpravljati. Govorili so tudi drugi ministri, med njimi italijanski zunanji minister Martino in nemški kancler Adenauer. Predsednik stalne komisije bruseljskega pakta je poročal o proučevanju načina, kako bi nemška zvezna republika in Italija lahko pristopili k paktu; komisija je to vprašanje že proučevala. Konferenca je pozvala stalno komisijo, naj nadaljuje s tem proučevanjem s pomočjo predstavnikov nemške zvezne republike in Italije.

Sklenjeno je bilo, naj se zunanji ministri Francije, Velike Britanije ZDA in Zahodne Nemčije sestanejo ob 15. uri in razpravljajo o ukrepih za prenehanje okupacijskega režima v zvezni republiki. Med tem sestankom so štirje ministri sklenili ustanoviti odbor, ki jim bo v kratkem predložil poročilo. Ta odbor se je sestal ob 16.30.

Devet ministrov se je ponovno sestalo ob 16.30 in začelo razpravljati o ukrepih, ki bi omogočili vključitev nemške zvezne republike in Italije v bruseljsko pogodbo ter nemške zvezne republike v NATO.

Po vesteh, ki s bile izročene tisku, je na prvi seji londonske konference govorilo pet govornikov: Eden, Mendes-France, francoski veleposlanik Massigli, Adenauer in italijanski minister Martino. Pred sejo sta se sestala italijanski zunanji minister Martino in kancler Adenauer.

Po izvolitvi za predsednika konference je imel Eden krajši nagovor splošnega značaja, v katerem je dejal, da bi jih naj konferenca dosegla, ne da bi se pri tem dotaknil bistva vprašanj.

Mendes-France je obširno razložil francosko tezo, ki slonečo na naslednjih načelih: 1. odločno diskriminacije proti kateremu koli udeležencu pri evropski izgradnji; 2. nadaljevanje politične organizacije Evrope; 3. ustvarjanje občutka varnosti in zaupanja z omejitvami obsega oboroženih sil in oborožitve in s primernim nadzorstvom; 4. suverenost Nemčije kot potrebni element za «psihološko demobilizacijo».

Okvir, v katerem naj se ta načela izvajajo, je po Mendes-Franceu bruseljska pogodba in to rajši kot NATO; priključili naj bi se ji Italija in Nemčija, kasneje pa morda tudi druge države in tvorila naj bi osnovo za gospodarsko, politično, socialno, obrambno in kulturno sodelovanje. Poleg tega omogoča bruseljska pogodba angleško sodelovanje na evropskem kontinentu, ki se zdi Franciji nujno potrebno.

Nato je Mendes-France obširno prikazoval in zagovarjal sistem za omejitev oboroženih sil in oborožitve, pa tudi to varn za oboroževanje. Nadalje je poudaril potrebo večjih jamstev za ohranjevanje angloameriških čet na evropski celini, ter potrebo angleškega sodelovanja in ureditve posarskega vprašanja. Mendes-France je označil svoje predloge za osnovo za diskusijo.

Veleposlanik Massigli je govoril kot predsednik stalne komisije bruseljskega pakta in poročal o njenem delu.

Nato je na kratko povzel besedo kancler Adenauer, ki je izjavil, da se zaveda možnosti psiholoških reakcij proti nemškemu sodelovanju pri zahodni obrambi. Izjavil je, da je Nemčija pripravljena obvezati se, da bo vzpostavljala lastne sile samo pod vrhovnim atlantskim poveljstvom. To izjavo so tolmačili kot napoved, da bi se Nemčija obvezala postaviti vse svoje sile pod mednarodno nadzorstvo, medtem ko želi Francija obdržati izven tega nadzorstva one svoje vojaške sile, ki so ji potrebne na čezmorskih ozemljih.

Končno je govoril še italijanski minister Martino, ki je izrazil naklonjenost zamisli, da se uporabi primerno spremenjena bruseljska pogodba, potrebna jamstva pa bi se našla v okviru NATO.

Na popoldanski seji so ministri proučevali poročilo stalnega odbora bruseljske pogodbe in s praktično, čeprav neobičajno proceduro sklenili vključiti predstavnike Italije in Nemčije v stalni odbor pri njegovem proučevanju vprašanja vključitve obeh držav v pogodbo. Angleški zunanji minister Eden je prikazal svojo zamisel, da bi poverili nadzorstvo in omejitev oborožitve posameznih držav atlantskemu poveljstvu, Mendes-France pa je še enkrat prikazal svoj načrt, kako poveriti to oblast bruseljski pogodbi.

Popoldanska seja ni trajala dolgo, ker so se morali ministri zvečer udeležiti svečane večerje, ki jo je priredil Churchill.

Predstavnik Foreign Officea je danes zvečer izjavil, da so na obeh današnjih sejah konference dosegli «zelo zadovoljiv napredek». V drugih virih pa zatrjujejo, da se Mendes-France «niti za milimeter» ni odmaknil od svojega stališča in da na drugi strani Zahodna Nemčija z ameriško podporo vztraja pri svoji zahtevi, naj se ji kot prvo prizna popolna suverenost.

Vendar pa naznačujejo v angleških uradnih virih možnost, da bi se konferenca končala že ta teden, torej prej kot so predvidevali. Pri tem opozarjajo v istih krogih, da je konferenca devetih samo pripravljalni sestanek in da zato na njej ne bodo podpisali nobenega dokumenta. Za sklepanje o vključitvi Nemčije v zahodni obrambni sistem je pristojen atlantski svet.

V londonskih krogih nočejo pojasniti, ali pomeni stavek v uradnem poročilu o «ukrepih za prenehanje okupacijskega režima v Nemčiji», da so tri okupacijske velesile popolnoma soglasne, da je treba Nemčiji podeliti suverenost.

V diplomatskih krogih pa pravijo, da je Francija «v bistvu» izrazila soglasje z Anglijo in ZDA, da je treba Nemčiji podeliti suverenost. Presenečenje pa je vzbudila želja Mendes-Francea, da se posarsko vprašanje poveže z vprašanjem nemške oborožitve in suverenosti. Sam Mendes-France je izjavil, da po njegovem posarske vprašanje in sporazum o njem nista pogoj za popoln sporazum z Nemčijo.

Ameriški državni tajnik Foster Dulles, ki predpoldne ni govoril, se je priglasil k besedi popoldne in pozval delegate, naj pospesijo proces vrnitve nemške suverenosti. Opozoril je ministre, da je ameriški senat že dal Eisenhowerju pooblastilo, da lahko ukrepa v tem smislu, in dodal, da se ZDA pripravljajo, da tako tudi brez odlašanja ravnajo.

Na splošno so vse delegacije kazale danes zvečer optimistično razpoloženje.

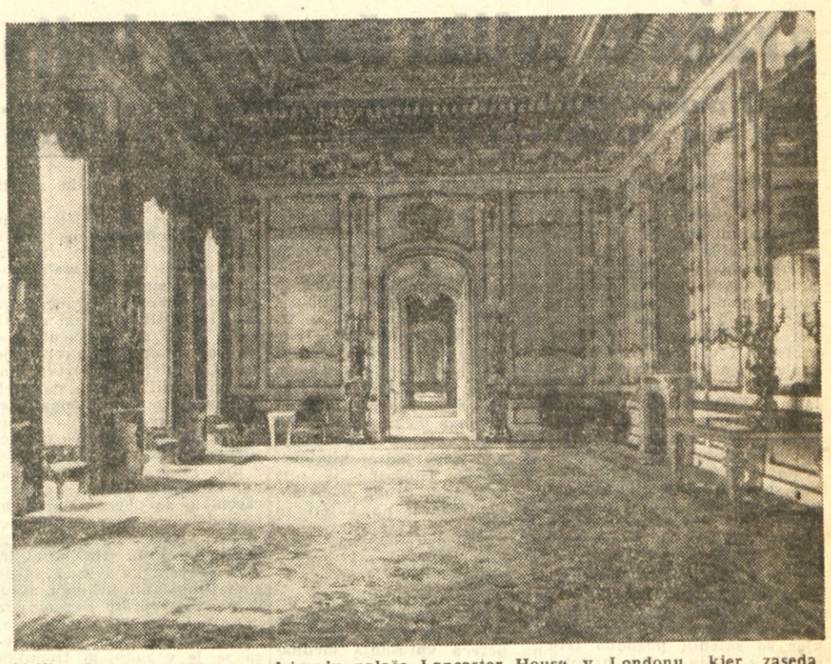

Velika dvorana v prvem nadstropju palače Lancaster House v Londonu, kjer zaseda konferenca devetih, ki razpravlja o nemški oborožitvi.

Kardelj in Bakarić na obisku v Belgiji

Belgijski socialisti ne gledajo na razvoj socializma šablonsko in dogmatsko, poudarja „Borba"

BRUSELJ, 28. — Glavni tajnik SZDLJ Edvard Kardelj in član predsedstva Zveze dr. Vladimir Bakarič, ki sta včeraj prispela na obisk v Belgijo sta danes popoldne obiskala belgijskega ministra za zunanjo trgovino Larocka, ki zamenjuje odsotnega zunanjega ministra Spaaka. Minister Larock je zadržal jugoslovanska gosta na kosilu. Drugi člani jugoslovanske delegacije so danes obiskali belgijskega ministra za zdravstvo Lebourtona in se zadržali z njim dalj časa v prijateljskem razgovoru.

Čeprav smatrajo belgijski socialisti večstrankarski sistem za ugodno obliko razvoja socializma v pogojih, v katerih deluje njihovo gibanje, pa vendarle ne zanikajo možnosti izgradnje socializma in socialistične demokracije v drugih oblikah in sodijo, da te druge oblike lahko služijo kot izkušnje za socialistična gibanja v svetu.

«Ti pogledi belgijskih socialistov na možnosti razvoja socializma kažejo, piše današnja «Borba», da belgijski socialisti ne gledajo na razvoj socializma šablonsko in dogmatsko. Prav zaradi tega dejstva obstajajo velike možnosti za lažje razumevanje in uspešno medsebojno sodelovanje z belgijskimi socialisti».

«Borba» nadalje pravi, da so belgijski socialisti podprli stališče Jugoslavije v njeni zunanji politiki. Tako so v belgijskem parlamentu na napade klerikalnih poslancev proti Jugoslaviji pojasnili resnično ozadje borbe Vatikana proti Jugoslaviji. V zvezi s tržaškim vprašanjem pa so obsodili italijanske iredentistične zahteve na jugoslovansko ozemlje.

«Belgijski socialisti so tudi pozdravili sklenitev balkanske zveze in opozorili, da je ta zveza dobra oblika in dobra pot za zbliževanje med narodi in za stvarno sožitje med državami z različno družbeno ureditvijo», zaključuje «Borba».

nudi znatne možnosti sodelovanja z jugoslovanskimi podjetji.

Kakor so zatrdili egiptovski delegati, bodo priporočili svoji vladi, naj bi nekatera jugoslovanska podjetja prevzela investicijska dela, ki jih imajo v načrtu v Egiptu.

Češkoslovaški gospodarstveniki na obisku v Beogradu

BEOGRAD, 28. — V Beograd je prispela skupina zastopnikov češkoslovaških podjetij za zunanjo trgovino, da bi sklenila trgovinske pogodbe z jugoslovanskimi izvoznimi podjetji. Obisk češkoslovaških gospodarstvenikov je prvi poslovni korak po nedavno sklenjenem sporazumu med obema državama o zamenjavi blaga.

Francoski socialist o napredku v Jugoslaviji

BEOGRAD, 28. — «Navdušen sem nad napori, elanom in rezultati, ki jih dosega Jugoslavija pri urejevanju resnične socialistične demokracije», je izjavil danes pred odhodom iz Beograda André Philippe, član izvršnega odbora francoske socialistične stranke. Pripomnil je, da je najbolj zanimiv proces razvoja socialistične demokracije v podjetjih. Nadalje je dejal, da je z največjim zanimanjem spremljal razvoj Jugoslavije, ker ta razvoj ni velikega pomena samo za Jugoslavijo, temveč tudi za razvoj socializma v drugih državah. «Upam, da bosta izboljšanje mednarodnega položaja in gospodarski napredek olajšala napore Jugoslavije pri izgradnji socialistične demokracije», je zaključil André Philippe.

Dolgoročna posojila jugoslov. delavcem

BEOGRAD, 28. — Zvezni izvršni svet je sprejel predlog Narodne banke o dodelitvi dodatnega kontingenta ene milijarde dinarjev za kreditiranje izgradnje oziroma dokončanje stanovanjskih poslopij za delavce in uslužbence. Do avgusta letos je Narodna banka odobrila delavcem in uslužbencem dolgoročna posojila v višini 2.5 milijarde din.

V skupščini OZN se nadaljuje splošna razprava

NEW YORK, 28. — V glavni skupščini OZN se je danes nadaljevala splošna razprava. Govorili so predstavniki Urugvaja, Siama, Nove Zelandije in Pakistana. Jutri bo govoril britanski predstavnik Selwyn Lloyd, in verjetno tudi sovjetski delegat Višinski.

Urugvajski delegat je izjavil, da njegova vlada pripisuje veliko važnost ameriškemu predlogu za mednarodno sodelovanje pri uporabljanju atomske sile v miroljubne namene. Poudaril je tudi, da bo urugvajska vlada podpirala pravico narodov do samoodločbe. Veliko pozornost posveča Urugvaj tudi delu UNICEF ter ternični in gospodarski pomoči OZN manj razvitim deželam.

Siamski delegat Van Vajtajakon je izjavil, da si pridržuje pravico ponovno načeti, če se mu bo to zdelo potrebno, vprašanje pošiljatve opazovalcev OZN v Siam. Vendar pa ni zahteval od glavne skupščine, naj v sedanjih okoliščinah razpravlja o tem.

Delegacija egiptovske vlade za gospodarsko sodelovanje s FLRJ

BEOGRAD, 28. — Uradna delegacija egiptovske vlade je danes po obisku v glavnih jugoslovanskih gospodarskih ustanovah odpotovala iz Beograda. Med svojim bivanjem v Jugoslaviji je delegacija proučevala možnosti širšega gospodarskega in tehničnega sodelovanja med obema državama. V zvezni zbornici za zunanjo trgovino menijo, da investicijska izgradnja Egipta

ZOPET SE POJAVLJAJO RAZNI GLASOVI o skorajšnji rešitvi tržaškega vprašanja

Po enih naj bi bila vest o sporazumu objavljena v nekaj dneh, po drugih v nekaj tednih - Osebna Dullesova pobuda pri italijanskem ministru? - Mešanica poročanja in skritih želj v italijanskem tisku

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 28. — Agencija «Associated Press» javlja iz Londona, da se je včeraj ameriški zunanji minister Dulles osebno vmešal v spor med Italijo in Jugoslavijo glede rešitve tržaškega vprašanja, tako da so se zboljšali izgledi za njegovo rešitev, kar pričakujejo v nekaj dneh.

V zvezi s to vestjo ugotavljajo v Beogradu, da tržaško vprašanje čaka na rešitev že devet let. Ni dvoma, poudarjajo v Beogradu, da so razgovori prišli v zaključno fazo in da manjka samo še pristanek italijanske vlade. V Beogradu tolmačijo optimistične izjave zahodnih krogov kot znak, da je italijanska vlada pripravljena sprejeti sporazum o tržaškem vprašanju, ki je bil že dosežen med Jugoslavijo in zahodnimi državami.

Kot danes poroča agencija «United Press», pa pravijo v obveščenih virih, da obstajajo dobri razlogi za sodbo, da bo italijansko-jugoslovanski spor o Trstu kmalu urejen, da pa dokončni sporazum še ni bil dosežen.

Neki obveščeni informator, zatrjuje «United Press», je dejal, da utegne biti vprašanje rešeno «v nekaj tednih». Dodal pa je, da že dalj časa upajo v rešitev «v nekaj tednih».

Te informacije prihajajo po vesteh v tisku, da je bil na včerajšnjem zasebnem sestanku med ameriškim državnim tajnikom Fosterjem Dullesom in italijanskim zunanjim ministrom Gaetanom Martinom izdelan sporazum o Trstu. K temu dodajajo, da je bil včerajšnji sestanek prvi med obema ministroma in da je treba v njem videti uvodno izmenjavo mnenj kot poskus rešitve tržaškega vprašanja, pravi «United Press». Sam Martino je včeraj izjavil, da v svojih razgovorih zaenkrat še ni obravnaval tržaškega vprašanja.

B. B.

(Od našega dopisnika)

RIM, 28. — Danes je zbudila v rimskih krogih mnogo zanimanja vest iz Londona, ki jo je objavila turinska «Stampa» in ki jo mnogi povezujejo z včerajšnjo popoldnevno sejo na Viminalu, ki jo je nenadoma sklical Scelba. Vest turinskega lista, ki se nanaša na ponedeljek, se glasi:

«Ameriški državni tajnik Dulles je danes osebno posegel v italijansko-jugoslovanski spor za STO. Vse daje misliti, da je poseg državnega tajnika prispeval k verjetnosti, da bo v treh ali štirih dneh dosežena rešitev tega vprašanja.

Dulles je v ta namen obiskal italijanskega zunanjega ministra Martina v italijanskem veleposlaništvu v Londonu in se z njim razgovarjal 25 minut. Dobro obveščeni diplomatski vir dostavlja k temu, da se zdi po razgovoru položaj glede Trsta «zelo spodbuden». Uradno pa niso ne z italijanske ne z ameriške strani razgovora komentirali s te plati. Po indiskrecijah bi bilo Tržaško ozemlje razdeljeno vzdolž sedanje demarkacijske črte.

Verjetno so vprašanje rešitve tržaškega problema obravnavali tudi danes predpoldne v razgovoru med angleškim zunanjim ministrom Edenom in italijanskim zunanjim ministrom.

Gotovo se zdi, da spodbujata Washington in London k skorajšnjemu dokončnemu italijansko - jugoslovanskemu sporazumu, ki naj zapre sedanjo praznino v obrambni strukturi jugovzhodne Evrope in ustvari pogoje za pristop Italije k balkanskemu paktu.»

Toliko pove turinska «Stampa». Skoraj vsi italijanski listi pa poročajo o dolgi seji, ki je bila včeraj popoldne na Viminalu pod predsedstvom ministrskega predsednika Scelbe. Seje so se udeležili še obrambni minister Taviani, podtajnika Bruno Russo in Scalfaro (ki vodi nedavno ustanovljeni «Tržaški urad», pri predsedstvu vlade), faktotum palače Chigi veleposlanik Zoppi in še trije visoki funkcionarji zunanjega ministrstva. Sejo je baje Scelba sklical v naglici po nujnem sporočilu, ki ga je poslal iz Londona zunanji minister Martino. Pri tem omenjajo tudi nekak «memorandum» o predaji oblasti v Trstu, ki da ga je pripravil ameriški podtajnik Murphy po nedavnih razgovorih, ki jih je imel v Beogradu in Rimu. Nekateri pristavljajo, da sta angleška in ameriška vlada sporočili Italiji, da se jima zdi načrt rešitve, ki ga je sestavil Murphy skupno z jugoslovanskimi državniki, dokončen.

Agencija ADE, ki večkrat izraža mnenje bivšega vojnega ministra Pacciardija, obenem pa je običajno dobro informirana, dodaja, da funkcionarji prizadetih ministrstev že nekaj dni proučujejo določila sporazuma, ki da je praktično že sklenjen, da bi določili ukrepe v njihovi pristojnosti za čas prehoda oblasti. Vladni tisk kaže pri tem nekak optimizem, kot da — kot pravi «Stampa» — «bi se utegnilo zares izkazati kot resnično predvidevanje, da bi bilo sporočilo o doseženem sporazumu lahko objavljeno še pred 8. oktobrom».

«Stampa», ki na splošno danes kaže največjo informiranost o razvoju tržaškega vprašanja, dodaja v svojem dopisu iz Rima:

«Ker ni to prvič, da moramo zabeležiti podobne nenadne pojave pričakovanja in upanja, bomo tako; opozorili čitatelje, da je treba tudi ta zadnji pojav opazovati z določeno zadržanostjo. Sporazum utegne biti objavljen v nekaj dneh, lahko pa se zavleče tudi za mesece, in morda je edini optimizem, ki je dopusten, tisti, ki ga je pred dnevi izrazil neki funkcionar zunanjega ministrstva: «Danes smo bližji rešitvi kot včeraj, če ne zaradi drugega pač zato, ker je danes dan več».

Isti list nadaljuje, da ne gre več toliko za izid pogajanj kot za odločitev obeh strank o sprejemljivosti zaključkov, ki so bili na pogajanjih že pred časom doseženi. Skratka, «videti je treba, ali se Jugoslaviji in Italiji — vsaki posebej — zdi dogovorjena ureditev (čeprav samo «načelno», kot radi pravijo, da bi si ohranili zadosten prostor za manevriranje) sprejemljiva in ali se jima zdi sedanji trenutek primeren za objavo».

List nadaljuje nato z analizo italijanskega položaja v zvezi z vprašanjem, ali je sedanji trenutek Italiji ugoden za objavo sporazuma. List ugotavlja, da notranji položaj vsekakor ni najbolj srečen: opozicija je po razvoju afere Montesi postala še bolj napadalna, pojavlja se perspektiva obsežne vladne preosnove ali celo krize, ki utegne izbruhniti v kratkem in ki se zdi tudi v krogih vladne večine čedalje verjetnejša; vse to bi svetovalo čakanje in govorjenje proti odločilnim sklepom v tem trenutku. Na drugi strani pa, nadaljuje «Stampa» s svojo analizo, ki svetujejo iniciativo: vlada s tako šibko večino, kot je sedanja, se najbolje vzdržuje s tem, da nekaj dela, da ima pobudo; obenem bi bilo za vlado nevarno, da jo paralizira razvoj afere Montesi. Poleg tega govori mednarodni položaj v prilog skorajšnjega sporazuma, ki sicer za Italijo ne bi bil najboljši, vendar gotovo nič slabši od tega, kar bi lahko kasneje dobila. Zaenkrat še ni prevladala ne ena ne druga teza, zaključuje «Stampa».

Kot je v tej analizi predvsem zanimiva napoved možnosti vladne krize, ki bi nastala predvsem zaradi notranjih trenj v demokristjanski stranki, ker sedanja ministrska garnitura nima več oslombe v strankinem vodstvu, ki ga je prevzel Fanfani, tako izhaja iz formulacije vesti iz Londona pa tudi iz Rima, da v njih prevladujejo bolj kot opis dejanskega položaja še vedno želje italijanske diplomacije. Pri tem je zlasti zanimiva vest o včerajšnjem sestanku na Viminalu, ki ga razlagajo kot pripravljanje za prevzem oblasti v Trstu; take «pripravе» še pred dokončnim sporazumom le preveč dišijo po želji, da bi se Italija vgnezdila v Trstu še pred podrobnim sporazumom, ki ji potem pravzaprav ne bi bil več potreben. To bi bila nekaka «rešitev v duhu 8. oktobra», o kateri v Rimu večkrat radi govorijo.

V vsej tej zmešnjavi se politični opazovalci težko znajdejo. Mnogim pa se zdi položaj tak: morda, čeprav s pridržkom, je res blizu izjava o načelnem sporazumu za ureditev tržaškega vprašanja, medtem ko bi ureditev podrobnosti prišla kasneje na vrsto; italijanska vlada pa bi se želela takoj okoristiti z načelnim sporazumom in priti v Trst, pri čemer bi obljubila, da bo podrobnosti že uredila. Take želje pa se spet večini opazovalcev zdijo v sedanjem položaju nerealistične.

A. P.

DEBATA O AFERI MONTESI V ITALIJANSKEM PARLAMENTU

Za senatom se je z afero začela ukvarjati poslanska zbornica - Nenni zahteva odstop vlade - Saragatov indirektni napad na Fanfanija

RIM, 28. — V poslanski zbornici se je danes začela debata o zadnjih spremembah v vladi, ki se je, kot že v senatu, spremenila v debato o aferi Montesi in vladni odgovornosti v njej.

Glavni govornik opozicije je bil danes Nenni, ki je pozval vlado, naj odstopi. Obtožil je tudi vlado, da ignorira parlament in navedel pri tem, da ni bil izveden sklep poslanske zbornice o reorganizaciji IRI, da vlada ni držala obljube o novem volilnem zakonu, da zavlačuje diskusijo o reformi agrarnih pogodb, da še ni rešila vprašanja državnih uradnikov itd. Nadalje je obtožil vlado, da sabotira ustanovitev ustavnega sodišča, ki je edino pristojno razsojati o sporih glede ustavne upravičenosti zakonov in glede obtožb na račun ministrov zaradi zlorabe oblasti ali korupcije v izvrševanju njihove funkcije.

Nenni je govoril seveda tudi o škandalu Montagna-Montesi. Dejal je, da je škandal že v tem, da je bilo potrebnih 17 mesecev, da je sodna preiskava prišla v pravi tir in to po splošnem mnenju javnosti samo zato, ker je med osumljenci tudi ministrski sin. Ko je bil izdan sodni nalog proti visokemu policijskemu funkcionarju, je nadaljeval Nenni, je javno mnenje videlo v tem potrdilo, da sta bili obe poprejšnji arhiviranji preiskavi o smrti Vilme Montesi posledica namernega prikrivanja dejstev. Vse to, je poudaril Nenni, je krona sistema policijske države. Nenni je nato zahteval parlamentarno preiskavo o ozadju prikrivanja krivde za umor Montesijeve.

Na današnji seji so govorili še neofašist Roberti, socialni demokrat Rossi in liberalec Malagodi; zadnja dva sta zagovarjala ravnanje vlade in oblasti.

Mnogo pozornosti pa je zbudil Saragatov članek v listu «Giustizia», ki napada one, ki so prvi začeli razširjati govorice o tem, kako je umrla Vilma Montesi, pa o tem nikoli niso obvestili sodišča in tudi pri sedanji preiskavi niso sodelovali. Po splošnem mnenju letijo že obtožbe na Fanfanija, ki mu mnogi pripisujejo namen, da z afero Montesi kompromitira staro vodilno garnituro demokristjanske stranke, ki sestavlja tudi današnjo vlado. Obenem Fanfani tudi ni navdušen za formulo vladne koalicije z laičnimi strankami centra; to bi tudi razlagalo Saragatovo reakcijo.

Znano je, da je n. pr. po nalogu takratnega notranjega ministra Fanfanija polkovnik Pompei izvedel svojo znamenito preiskavo; poročilo o tej preiskavi je, kot znano, povzročilo preobrat na procesu proti Mutu in prisililo sodišče k uvedbi nove preiskave o okoliščinah smrti Vilme Montesi.

Jutrišnja številka demokristjanskega glasila «Il Popolo» v krajšem uvodniku indirektno odgovarja na prav tako indirektni Saragatov napad.

Danes začetek procesa proti Fatemiju

TEHERAN, 28. — Danes so javili, da se bo sodna obravnava proti bivšemu zunanjemu ministru v Mosadekovi vladi Huseinu Fatemi začela jutri pred vojaškim sodiščem. Fatemi je obtožen izdajstva in poizkusa zrušitve monarhije.

Med FLRJ in Romunijo vzpostavljen žel. promet

BEOGRAD, 28. — 1. oktobra bodo ponovno vzpostavili železniški promet med Romunijo in Jugoslavijo, ki je bil prekinjen pred stirimi leti in pol. Sklep sta sprejeli železniški upravi obeh držav na osnovi sporazuma o ureditvi železniške obmejne službe avgusta letos. Po tem sporazumu bo na progo Beograd - Bukarešta in obratno vozil vlak trikrat na teden.

73 mrtvih pri železniški nesreči

HYDERABAD, 28. — Danes se je dogodila kakih 80 kilometrov od Hyderabada huda železniška nesreča, ki je terjala 73 človeških žrtev in 29 ranjenih.

Vlak, ki je iz Hyderabada vozil v Kazipet, in v katerem je bilo 600 potnikov, se je z nekega mostu prevrnil v reko Aler. Ker je reka zelo deroča, je bilo delo reševalnih skupin zelo otežkočeno. Točno število žrtev ni še znano, omenjena števila pa je navedel ministrski predsednik države Hyderabad v skupščini.

SANTIAGO, 28. — Čilska vlada je odredila izjemno stanje v pokrajini Atacama iz strahu pred stavko v rudnikih bakra, ki pripadajo družbi «Anaconda».

Italijanski zunanji minister Martino, ki je nasledil odstopivšega Piccionija, se je v Londonu v prostorih italijanskega poslaništva sestal z ameriškim državnim tajnikom Dullesom.

Skoraj polovica laburistov nasprotuje nemški oborožitvi

Kongres v Scaraboroughu je sprejel le z majhno večino resolucijo, ki se načelno izreka za oborožitev - Gaitskell premagal Bevana, vendar pa so bevanisti okrepili svoj položaj v izvršnem odboru

SCARBOROUGH, 28. — Laburistični kongres je danes načelno odobril nemško oborožitev s 3.270.000 glasovi proti 3.020.000. Zavrnil je bevanistično resolucijo proti nemški oborožitvi s 3.281.000 glasovi proti 2.910.000. Zagovorniki nemške oborožitve so torej dosegli tesno zmago nad nasprotniki. Večina predstavlja manj kakor 5 odstotkov glasov izraženih na kongresu. Glasovanje je pokazalo, da je stranka še dalje razdeljena, kar se tiče nemške oborožitve, na dva skoraj enako močna bloka. Položaj Attleeja in njegove skupine pa je v marsičem odvisen od rezultatov londonske konference. Če ta ne uspe, ali pa če bi prišlo do drugih diplomatskih težav v zvezi z nemško oborožitvijo, bi utegnili bevanisti znova priti v ospredje.

Pri volitvah v izvršni odbor so bevanisti okrepili svoj položaj, čeprav ni bil v odbor izvoljen Bevan sam. Ta ni mogel namreč kandidirati, ker je postavil kandidaturo za častnega blagajnika stranke, pri čemer pa ga je premagal bivši finančni minister Hugh Gaitskell, ki je zagovornik nemške oborožitve. Med sedmimi «političnimi» člani izvršnega odbora je bilo izvoljenih pet bevanistov, ki so: Harold Wilson, Richard Crossman, Tom Driberg, Ian Micardo in Barbara Castle. Ostala dva «politična» člana sta: James Griffiths in Anthony Greenwood.

Greenwood je prvikrat izvoljen za člana izvršnega odbora. Čeprav ni bevanist, nasprotuje nemški oborožitvi.

Pred glasovanjem o nemški oborožitvi je v razpravi o tem vprašanju govoril tudi Attlee, ki je v svojem govoru med drugim skušal prikazati negativno stran, ki bi jo imela zavrnitev nemškega prispevka k Zahodni obrambi.

Med drugim je Attlee izjavil, da bi bilo nevarno «dati Nemcem popolno svobodo», vendar pa je treba sprejeti nemški prispevek k zahodni obrambi, ker bi v nasprotnem primeru to imeli kot «znak šibkosti». Zavrnitev nemške oborožitve bi vezala roke angleškim predstavnikom pri pogajanjih z zahodnimi državami in tudi s Sovjetsko zvezo, ker bi ta že vnaprej vedela, da do oborožitve ne bo prišlo.

Poudaril je, da predstavlja zamisel nemškega prispevka k zahodni obrambi edino realistično politiko. Po njegovem je ta politika edino upanje za Zahod in to ne izključuje možnosti razgovorov s Sovjetsko zvezo za združitev Nemčije. Svoj govor je Attlee zaključil z izjavo, da bo resolucija dala «gibčnost» pri nadaljnjih pogajanjih. Potrebno je, je dodal, da najdemo novo pot sodelovanja s socialističnimi strankami na celini, da zagotovimo nemško udeležbo k skupni obrambi.

Informacijski vestnik nemške socialnodemokratske stranke piše nocoj, da so nemški socialni demokrati zadovoljni s sklepi kongresa britanskih laburistov.

V socialnodemokratskih krogih Zah. Nemčije se poudarja, da je resolucija laburističnega kongresa «na eni strani v popolnem skladu z glavnimi točkami izjave, ki jo je objavil 18. septembra izvršni odbor, z druge strani pa jasno in prepričljivo dopušča svobodo manevriranja svobodnega sveta glede pogajanj velikih sil za omilitev mednarodne napetosti in za združitev Nemčije».

Uradni podatki o žrtvah tajfuna na Japonskem

TOKIO, 28. — Uradno število mrtvih in pogrešanih zaradi tajfuna na Japonskem je danes zjutraj narastlo na 1.619. Valovi še dalje mečejo trupla žrtev na kopno v zalivu Hakodate.

Policija javlja, da je na kopnem zgubilo življenje 300 ljudi. Obalna služba pa je objavila seznam žrtev, ki vsebuje 501 mrtvega in 1.118 pogrešanih. Od mrtvih odpade 488 na šest ladij, ki so se potopile v zalivu Hakodate. Omenjena služba javlja tudi, da se je na odprtem morju pri Hakodate potopilo 435 ladij. Drugih 1.500 je bilo poškodovanih, 147 pa jih je nasedlo na sipine.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan leta 1865 je bil rojen Jovan Cvijić, znameniti jugoslovanski geograf. Umrl je 9. II. 1927.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, SREDA 29. septembra Mihael, Stojan
Sonce vzide ob 5.59 in zatone ob 17.51. Dolžina dneva 11.52. Luna vzide ob 8.32 in zatone ob 18.24.
Jutri, ČETRTEK 30. septembra Jeronim, Jakica

MEDTEM KO DOŽIVLJA LADJEDELNIŠKA INDUSTRIJA KRIZO

Ladjedelnicam CRDA odvzeli gradnjo velike švedske ladje

Tudi pristaniškemu prometu grozi zaradi političnih špekulacij vedno večje krčenje

Tržaške ladjedelnice so v izredno ostri krizi, kar zlasti velja za vsa podjetja CRDA. Prav zaradi tega je še toliko pomembnejša vest o izgubljenem naročilu 25.000- tonske prekooceanske ladje. Ladjo bi morali graditi v ladjedelnicah CRDA v Tržiču po naročilu «Svenske Linije», ki je že v preteklosti večkrat naročevala svoje ladje v tržaških ladjedelnicah. Družba se je obrnila na CRDA za preventivne informacije če lahko tukajšnje ladjedelnice prevzamejo naročilo Ti preliminarni razgovori so se ugodno končali, nakar so se predstavniki CRDA po že običajni praksi obrnili v Rim na Finmeccanico za načrte in za sklepanje pogodbe.

Govori se, da je Finmeccanica izročila naročilo ladjedelnici Ansaldo iz Genove, kjer so pripravili načrte in kjer so sklenili pogodbo ter pričeli z gradnjo. Vse pritožbe ravnateljstva CRDA so bile zaman.

To ni prvi primer, ko so ladjedelnice CRDA izgubile naročila zaradi posredovanja vodstva Finmeccanica. Zadnji primer predstavlja dolga zgodba okrog obnove švicarske potniške ladje «Homeric», katere niso izročili v delo genovskim ladjedelnicam izključno zaradi ostrega protesta naročnika.

Ta vest ponovno dokazuje, da je kriza tržaških ladjedelnic nastala izključno iz političnih razlogov, saj so CRDA iz teh razlogov izgubile naročilo 25.000- tonske ladje, ki bi za dalj časa zaposlilo precejšnjo število brezposelnih delavcev, saj CRDA zaradi političnih razlogov ne morejo ugodneje konkurirati na svetovnem trgu, ker so prisiljene delati z višjimi proizvodnimi stroški.

V krizi so namreč sedaj skoraj edinole italijanske ladjedelnice, medtem ko so angleške, nemške, holandske in druge še vedno polno zaposlene. Pa tudi ladjedelnica «Prvi maj» na Reki ne ve kam z delom, čeprav je mnogo slabše opremljena in ima mnogo manj izkušenj, kot jih imajo CRDA. Svedi so naročili že celo vrsto ladij v tujini, da ne govorimo o tem zadnjem izgubljenem naročilu. V reški ladjedelnici pa grade dva velika tramperja za Svico in vrsto ladij za Turčijo. V takem mednarodnem položaju je težko samo govoriti o krizi, temveč bi bilo treba predvsem odstraniti vzroke krize, ki so pri nas v Trstu in ne na svetovnem trgu.

Tako smo pred dnevi poročali o novi propagandistični kampanji severnih železnic za pritegnitev avstrijskega prometa in o povečanju avstrijskega tranzita skozi Hamburg. Poročali pa smo tudi o železniški konferenci, ki je bila pred tednom dni v Opatiji in kjer so sklenili novo pomembno železniško tarifo za prevoz avstrijskega in nemškega blaga po jugoslovanskih državnih železnicah proti Reki in ostalim jadranskim pristaniščem. Istočasno je bila na Reki tudi druga pomembna konferenca, na kateri so razpravljali o olajšavah za prevoz blaga po Donavi skozi vse zainteresirane države do Crnega morja.

Odgovorni tržaški krogi niso že dolgo vrsto let nič ukrenili, da bi se vsa ta omenjena pereča vprašanja mednarodne konkurence za Trst ugodno rešila. Vsako toliko je govora o predlogih o obnovitvi železniške proge skozi Trbiž in se vsi ti predlogi ustavijo ob naravnost astronomskih stroških in malemu interesu Avstrijcev, ki bi nosili velik del stroškov in imeli od te nove proge le majhne koristi.

Že mnogo krat smo predlagali, da bi se rešilo železniško vprašanje tržaškega pristanišča tako, da bi bile polno izkoriščene vse tri važnejše železniške proge med Trstom in zaledjem in zlasti najugodnejša železniška proga, ki gre iz Trsta skozi Ljubljano in Maribor na Dunaj. Obnovitev prometa po tej progi so mnogokrat zahtevali Avstrijci in so vedno naleteli na gluha ušesa zaradi nasprotovanja italijanskih uradnih krogov, ki vidijo v tem politično nevarnost za njihovo hegemonijo nad tržaškim pristaniščem.

Smrt ženske pod avtobusom

Debele kaplje dežja so začele padati na tlakovani Miramarski drevored, ko je v teku pritekla iz Ul. Ariosto, 73-letna Luisa Cian por. Sulini iz Ul. Boccaccio 12 in hotela preko ceste na nasprotni pločnik širokega in prometnega drevoreda. Prav v trenutku ko je ženska prišla do tramvajskih tračnic, je privozil iz Barkovelj v smeri mesta avtobus podjetja «Sara», ki ga je šofiral Umberto Paolin iz Ul. Malcanton 4.

Trčenje je bilo neizbežno in ženska je omahnila na tračnice, kjer je obležala mrtva. Pod njo je bilo le malo krvi in polno steklenih drobcev razbite avtobusne luči. Na kraj so prišli policijski agenti, ki so kljub nalivu uvedli preiskavo. Tramvajski promet je zastal, dokler niso mrtve ženske preložili s ceste na ozek travnat pas med dvema drevesoma. Okoli 21.30 pa je neki agent obvestil o nesreči njenega sina, ki je stanoval z njo. Ta je v sami srajci kakor blazen stekel po Ul. Boccaccio in se pognal, ne da bi pogledal ne na levo na desno, preko drevoreda. Malo je manjkalo, da ni sam postal žrtev nesreče, kajti mož se je komaj umaknil nekemu avtu, ki je vozil proti Barkovljam in se nato še pravočasno ustavil pred topolinom, na katerega se je v zadnjem trenutku naslonil z rokami. Ko je prišel na kraj, se je usedel poleg matere na blatna tla in jo začel poljubovati.

Izpiti za prosilce ameriških štipendij

Tisti, ki so zaprosili za ameriške štipendije, so vabljeni, naj se 29. ali 30. t. m. javijo v Zavezniški čitalnici, da bodo napravili potrebni izpit iz angleščine. Izpit je obvezen za vse, ki so se udeležili natečaja za štipendije ameriške vlade in univerz za akademsko leto 1955-56.

Operne predstave v gledališču Rossetti

V soboto 2. oktobra bo v gledališču Rossetti prva operna predstava v okviru predstav, ki jih organizira gospa Angeli. V soboto ob 21. uri bodo nastopili s «Tosco» z naslednjo zasedbo: sopran Salut Rachello, tenor Alfredo Vernetti, ki poje v gledališču San Carlo v Neaplju, bariton (Scapia) znani Domenico Malatesta. V nedeljo bo na sporedu «Seviljski brivec», v ponedeljek pa «Traviata». Prodaja vstopnic od četrtka v galeriji Protti. Cene od 300 do 1.300 lir.

Ko daruješ za DIJASKO MATICO, pripomoreš k vzgoji novega pokolenja, ki bo branilo in ohranilo slovenstvo, ki bo hranilo in pomnožilo našo kulturno dediščino.

KRITIKE IN POROČILA

Otvoritveni koncert nove sezone

Skladatelj in dirigent Rado Simoniti, ki bo vodil zbor Slovenske filharmonije na otvoritvenem koncertu

Našo letošnjo koncertno sezono bo prihodnjo soboto otvoril pevski zbor Slovenske filharmonije, ki bo gostoval, kakor običajno, v Avditoriju ZVU. Zadnjič je bil ta zbor pri nas 5. in 6. januarja 1952, ko nam je med drugim podal vrsto Gallusovih skladb. Zaradi svojega popolnega podajanja je zapustil zbor pri nas nepozabne vtise.

Za letošnji koncert je zbor pripravil popolnoma nov spored, na katerem so močno zastopani tržaški oz. primorski skladatelji. Marsikatere med njimi so slabe razmere zadnjih desetletij prisilile, da danes delujejo v Sloveniji, vendar so večinoma posvetili mnogo let svojega plodovitega dela tudi našemu ozemlju. Tako imamo na sporedu našega Vasilija Mirka, Frana Venturinija, Marija Kogoja, Hajdriha, Vrabca, dr. Svaro in Simonitija. Na programu pa je tudi nekaj skladb tujih skladateljev kakor n. pr. Grečaninova, Tanjejeva in Ravela. Razume se, da ne smeta manjkati niti naša dva najboljša in najplodovitejša zborovska skladatelja Anton Lajovic in Emil Adamič. Razen vseh teh že znanih pa bomo spoznali tudi mladega, komaj 23-letnega Postonjčana Alojza Srebotnjaka.

Ponovno bomo slišali znamenito in tudi pri nas že popularno Deseto rukovet Stevana Mokranjca, za katero je skladatelj uporabil motive iz okolice Ohridskega jezera; motive, ki jih je tudi Hristić uporabil pri baletu «Ohridska legenda», ki smo ga prve dni julija gledali na stadionu I. maj. Prav tako pa bodo poslušalci z velikim veseljem sprejeli Maroltovo Ribniško, ki jo vsi dobro poznamo iz programov Slovenskega vokalnega okteta in ki je žela v Avditoriju vsakikrat buren uspeh. To pot bomo to skladbo slišali v izvedbi celotnega moškega zbora Slovenske filharmonije.

Program ima tudi drugače več različnih zanimivosti, nekaj krstnih izvedb in nekaj zelo priljubljenih in znanih melodij. Zbor bo nastopal v vseh treh oblikah; v mešanem, moškem in ženskem zboru. Vodil ga bo naš stari znanec Rado Simoniti, ki nam je znan tudi po nekaterih uspelih solospevih. Koncert obeta biti zanimiv in pememben kulturen dogodek.

Mladi postojnski skladatelj Alojz Srebotnjak, čigar skladbe bomo tudi slišali na koncertu

VELIKA RAZGIBANOST NA SINDIKALNEM PODROČJU

Danes polurna stavka vseh delavcev CRDA

Stavka v podjetju «Riseria Adriatica» - Ravnateljstvo Tržaške konopljarne zaprlo vse obrate in odpustilo tri delavke

Včeraj popoldne je bila v Domu pristaniških delavcev skupščina suspendiranih in zaposlenih delavcev CRDA. Na skupščini so seznanili delavce s predlogi ravnateljstva CRDA, urada za delo in Delavske zbornice za rešitev vprašanja suspendiranih delavcev. Delavci so obsodili ravnanje ravnateljstva CRDA, ki noče dati suspendiranim delavcem nobenih jamstev, kar kaže, da namerava te delavce kasneje odpustiti. Se odločneje pa so delavci obsodili podporo, ki jo daje v tem vprašanju Delavska zbornica ravnateljstvu CRDA.

Ker se bodo danes nadaljevala na uradu za delo pogajanja glede suspendiranih delavcev, so delavci na skupščini sklenili da bodo danes v vseh obratih CRDA pol ure stavkali, in sicer pred koncem delavnika.

Včeraj so stavkali delavci podjetja «Riseria Adriatica», in sicer v zvezi z zahtevo po sklenitvi nove delovne pogodbe.

* * *

Na skupščini so se zbrale včeraj tudi delavke Tržaške konopljarne. Sindikalisti so jim povedali, da se še niso mogli sestati z delodajalci, ker je ravnatelj Tržaške konopljarne Palladini odsoten. Upajo, da se bodo lahko sestali danes ali jutri.

Ravnateljstvo podjetja pa noče popustiti v vprašanju nadzornice Baiz, za katero zahteva delavstvo premestitev iz oddelka za šivanje, kjer je slabo ravnala z delavkami. Ker delavke oddelka za šivanje nadaljujejo stavko, je ravnateljstvo proglasilo zaporo vsega podjetja. Hkrati pa je tudi odpustilo tri delavke, in sicer dve iz oddelka za šivanje in eno iz tkalnice. S tem je hotelo zastrašiti ostale delavke. Kot vzrok za odpustitev delavk je ravnateljstvo navedlo, da niso bile pokorne svojim predstojnikom! V četrtek popoldne se bodo delavke in delavci Tržaške konopljarne znova zbrali na skupščini.

ODMEVI KRVAVE TRAGEDIJE V STAREM MESTU

ŽENA ŠE VEDNO V SMRTNI NEVARNOSTI mož pa bo verjetno v kratkem okreval

Pred pobojem je bil Del Negro izredno nervozen, že prej pa je kazal znake manije preganjanja

Minil je že dan po tragediji v Ul. Crosada št 11 in oba ranjenca, o katerih se je govorilo, da je njuno stanje naravnost obupno, še živita. Zadnja zdravniška poročila govore celo o malenkostnem izboljšanju stanja Del Negrove in o znatnem izboljšanju za njenega moža, o katerem menijo, da je že izven nevarnosti. Upajo celo, da bodo ženski rešili življenje, vendar se zdravniki nočejo jasno izraziti v tem smislu.

Del Negro leži na postelji v zadnji sobani moškega dela I. kirurškega oddelka in je baje že zastražen. Mož je predvčerajšnjim med prevozom v kirurško dvorano hotel dvakrat skočiti z nosilnice, da bi, vsaj on je tako trdil, prosil ženo odpuščanja. Včeraj pa je hotel večkrat stopiti s postelje, da bi šel pogledat ženo vendar ga niso pustili in so ga morali celo privezati k ležišču. Navsezgodaj zjutraj ko se je prebudil, je njegova prva misel veljala sinu: vprašal je namreč, kaj je z njim in kje je. Kasneje je zahteval vodo in ko so mu jo dali, se je razburil, češ da so dali vanjo strup, da bi ga tako umorili. Tudi ko so mu prinesli belo kavo, je protestiral, češ da ima, kakor že prej voda, okus po arzeniku ali nekaj podobnega. Vsekakor kaže, da bo mož okreval že v 20 dneh, razen če ne nastopijo komplikacije, kajti sekira, s katero se je udaril po glavi mu ni prišla niti do kosti. Kaže tudi, da bodo v nekaj dneh preselili Del Negra, ki mu grozi obtožba poskusnega umora (to pa samo za sedaj, kajti če bi njegova žena umrla, bi bila obtožba znatno hujša), v del bolnišnice, ki je rezerviran za kaznjence.

Hujše pa je z njegovo ženo, ki je izgubila ogromno krvi in tudi nekaj možganske snovi. Nesrečna žena, ki ima na glavi turban iz ovojev, leži v sobi s štirimi posteljami ženskega dela istega oddelka kot mož. Nad posteljo so bili bolničarji prisiljeni postaviti mrežo iz vrvi, kajti nesrečnica se ves čas razburjeno premetava sem in tja ter izgovarja nerazumljive besede. Bolničarke so razumele samo del njenega nerazumljivega govorjenja, in sicer «mamma mia» in «Ginetto mio». Ranjenka je preživela zelo nemirno noč, vendar se je včeraj zjutraj njen pulz nekoliko popravil. Predvčerajšnjim so jo morali dvakrat podvreči transfuziji krvi.

V Ul. Crosada in še posebno v stavbi, ki je bila prizor krvave tragedije, je še vedno govora o poboju. Predvčerajšnjim zvečer je nečakinja lastnice stanovanja, v katerem sta stanovala zakonca, poslala v Barletto brzojavko staršem Del Negrove žene. Odgovor je že prišel in pričakujejo prihod matere in tete nesrečnice, Mali Gino, sinček nesrečnih zakoncev, ki je 27. avgusta dopolnil 3 leta, je prebil noč z lastnico stanovanja in staro materjo. Včeraj zjutraj pa ga je stara mati odpeljala k svakinji Filomeni Martire v Ul. del Bosco. Otrok se še ne zaveda, kakšna nesreča ga je zadela, vendar je čestokrat spraševal po materi in očetu.

Vse kaže, da je prav blaznost, sicer nepričakovana, zakrivila tragedijo. Brivec Gentili, ki ima svojo delavnico skoraj nasproti veže hiše št. 11, je izpovedal, da je Del Negro prišel predvčerajšnjim okoli 10. ure (nekaj ur pred svojim tragičnim dejanjem) k njemu, kamor je redno vsak dan zahajal in prebiral časopise. In je bil videti izredno nervozen ter je najmanj štirikrat šel na cesto in se zopet vrnil v brivnico. To se je brivcu zdelo zelo čudno. Pred dnevi — in to je izredno važen element, ki bi lahko osvetlil Del Negrov premišljeni namen, da ubije ženo — je mož v brivnici povprašal po imenu kakega odvetnika. Neki geometer, katerega je brivec tedaj strigel, mu je dal naslov odv. Bologne v Ul. C. Battisti. Kaj je Del Negro mislil s tem? Je potreboval samo kak nasvet ali mu je že tedaj rojila po glavi misel o poboju? To je za sedaj skrivnost, ki jo bo moral Del Negro sam razčistiti med zaslišavanjem, katerega bo moral gotovo prestati, ko bo dokončno okreval. Dejstvo pa je tudi, da je Del Negro trpel za manijo preganjanja in brivec se dobro spominja, da mu je Del Negro nedavno rekel, da ga «policijski agent, oblečen v duhovnika, stalno zasleduje». Je torej ta manija združena z nedavnim živčnim napadom ali celo trenutno blaznostjo kriva njegovega koraka, ki ga je pripeljal na rob groba in ga bo pripeljal po okrevanju v zapor?

Včeraj smo omenili, da je Del Negrova žena pred kratkim odšla domov k staršem, ki živijo kolikor toliko udobno, v Barletto, kjer si je baje dobila delo zase in tudi za moža v neki tovarni cementa. Baje je bila ženska naveličana revnega življenja z brezposelnim možem in se je hotela preseliti z njim na jug. Govorijo tudi, da je že odnesla domov svoje perilo. Misel o odhodu iz Trsta, kjer je preživel svoja mlada leta, pa Del Negru ni ugajala in mu je verjetno zagrenila življenje do take mere, da je razbral zase in za ženo smrt kot preselitev. Verjetno bo tudi to vzrok, da je pograbil sekiro in zahrbtno udaril ženo, ki se je zgrudila brez glasu.

Naknadno vpisovanje na slovenski gimnaziji

Na Državni višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učnim načrtom, razrede s klasičnim učnim načrtom se lahko vpišejo še tisti, ki so imeli kak izpit v jesenskem roku, ali ki so bili doslej kakorkoli zadržani. Ravnateljstvo poziva take učence, da vpis nemudoma izvršijo.

Vsa potrebna navodila daje tajništvo vsak dan od 9. ure dalje.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠCA

V zapor ker je pretepel sestro

7. t. m. je vsa preplašena pritekla na policijsko postajo v Bazovici 33-letna Danica Križmančič iz Bazovice št. 85 ter prijavila svojega 32-letnega brata Silvestra, stanujočega z njo v isti hiši, češ da jo je surovo prijel za vrat, pri čemer ji je povzročil neke poškodbe. Križmančičeva je dodala, da jo je ob prihodu z dela njen brat najprej psoval in jo nato z desno roko zagrabil za vrat. Leve roke ni mogel uporabiti, ker jo ima zaradi neke poškodbe v mavcu. K sreči se ji je posrečilo rešiti se stiska in ji ni preostalo drugega, kot zbežati in se zateči na policijo.

Takoj po prijavi so agenti odšli v njeno stanovanje in Križmančiča aretirali. Slednji je seveda vse zanikal, trdeč, da sestre ni prijel za vrat, temveč jo samo pahnil, ne da bi ji povzročil niti najmanjših poškodb.

Ker je sestra vztrajala pri svoji prvotni verziji, izjavljajoč tudi, da jo brat sovraži zaradi 10-letne hčere, ki je sad njenega davnega ljubavnega razmerja, je policija obtožila Križmančiča povzročitve telesnih poškodb na škodo sestre, ga prijavila sodišču in ga poslala v pričakovanju razprave v zapor.

Razprava ni bila dolga, posebno ker sta brat in sestra vztrajala na svojih izjavah. Križmančiču namreč niso verjeli, ker je bil že prej kaznovan zaradi slabega ravnanja z družino in so ga zaradi tega obsodili na 4 mesece in 25 dni zapora ter na plačilo sodnih stroškov.

Preds. Gnezda, tož. De Franco, zapisn. Magliacca, obramba odv. Bologna.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Samomor mladeniča zaradi brezposelnosti

S samokresom si je prestrelil glavo in je dve uri in pol kasneje izdihnil v bolnišnici

27-letni Sergio Sebella, stanujoč na Scala Bonghi 103 si je včeraj zaradi dolge brezposelnosti vzel življenje. Nesrečnež se je nekaj pred 19. uro vrnil domov s 15-letno sestro Marijo. Takoj nato si je sprožil iz samokresa strel v podbradek. Krogla mu je prebila glavo, možgane in teme. Ob 19.10 uri so ga z avtom Rdečega križa pripeljali v glavno bolnišnico. Spremljala ga je mati, ki je policijskemu funkcionarju v bolnišnici izjavila, da je bil sin po poklicu strojnik, da je bil brez dela, da pa ni nikoli govoril, da si bo vzel življenje zaradi brezposelnosti. Drugih vzrokov tragičnega konca mladega strojnika mati ni znala povedati. Okrog 21. ure so povabili v bolnišnico vse sorodnike, ker je bilo njegovo stanje zelo kritično. Ob 21.30 uri je nesrečnež izdihnil, ne da bi prišel k zavesti. Samokres so uslužbenci Rdečega križa izročili policiji.

Policija je ugotovila, da je Sabelli kupil samokres v Tržiču.

Hkrati pa so našli eno njegovo pismo v katerem pravi, da si bo vzel življenje zaradi brezposelnosti.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Amnestija rešila moškega ki je premočno „pobožal" taščo

Nad glavo 43-letnega Vittoria Mazzarolija iz Ul. G. Gallina, ki se je moral zagovarjati pred kazenskim sodiščem, so visele kar tri precej hude obtožbe, in sicer 1. da je s silo vdrl v stanovanje svoje tašče Elde Modugno por. Vidmar, pri čemer je razbil vrata; 2. da je tašči povzročil telesne poškodbe, ki so se zacelile v 5 ali 6 dneh in 3. da je taščo žalil z grdimi psovkami. Mož pa je imel srečo, kajti sodišče ga je spoznalo za delno slaboumnega. Do tega sklepa je prišlo na podlagi zdravniškega poročila o pregledu, kateremu je bil obtoženi podvržen v svetoivanski umobolnici, ter ga zato obsodilo za prvo točko obtožnice le na 6 mesecev zapora in na plačilo sodnih stroškov. To kazen pa so mu na podlagi amnestije odpustili. Kar se tiče ostalih obtožb, je sodišče prav tako na podlagi amnestije ustavilo postopek. Mazzaroli je tako prišel ponovno na svobodo.

Dogodek, ki je pripeljal Mazzarolija pred sodišče, se je pripetil 7. junija 1952. Tistega dne se je obtoženčeva tašča oglasila na policiji in povedala, da se je Mazzaroli malo prej pojavil v njenem stanovanju z namenom, da obišče ženo Bianco (od katere živi ločeno) in svojega otroka. Njegova žena se je skrila v svojo sobo ker se je bala, da jo bo mož pretepel. Vsiljivega Mazzarolija je tako tašča spravila iz stanovanja v upanju, da bo zopet mir v hiši. Toda Mazzaroli se je temu upiral in jo močno stisnil za roke, pri čemer ji je povzročil razne podplutbe. Kljub temu pa se ji je posrečilo, spraviti ga na stopnišče. Moža je to tako razburilo, da se je silovito zaletel v vrata in jih podrl. S tem mu je bila pot prosta in mož je razburjen vstopil ter žalil taščo na ves glas.

Mazzaroli je pred sodiščem zanikal, da bi podrl vrata. Po njegovem mnenju so vrata padla med prerivanjem med njim in taščo. Priznal pa je, da je rekel: «Sramujte se, ker ščitite mojo ženo s tem, da jo pustite živeti z neko drugo osebo. Če je moja žena lahkoživka pomeni, da ste tudi vi, ki jo ščitite.» Da živi njegova žena, ki se je ločila 1951. leta, sedaj z nekim Aureliom Gigante, je, kakor vse kaže, res.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 28. septembra 1954 se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 8 oseb, porok pa je bilo 7.

POROČILI SO SE: sodnik Italo Visalli in uradnica Edda Wengherschin, kmet Ilija Kalenjuk in gospodinja Anka Cervinski, urar Paolo Del Vecchio in uradnica Sara Michieli, agent CP Fulvio Berton in bolničarka Carla Fabbri, uradnik Paolo Bagato in gospodinja Marcella Magris, mizar Claudio Piras in šivilja Norma Danieli, uradnik Ernesto Martellani in frizerka Nelda Simic.

UMRLI SO: 57-letni Luciano Bosutti, 41-letna Maria Veglio, 64-letni Filippo Quaglia, 61-letna Albina Zivic de Schivizhoffen por. Steidler, 84-letna Antonia Brezar vd. Canciani, 91-letna Anna Mocolo vd. Candellari, 65-letni Mario Scrobogna, 64letni Giuseppe Mautone.

PRIHODI IN ODHODI LADIJ

PRIHODI: iz Ravenne s 5 potniki ital. ladja «Fernanda», iz Punta Fornace s 6 potniki ital. ladja «Ottaviano», iz Benetk s 47 potniki ital. ladja «Valfiorita», iz Benetk s 160 t raznega blaga in 12 potniki jug. ladja «Sarajevo», z Reke s 63 potniki jug. ladja «Bakar», iz Benetk z 823 t raznega blaga in 37 potniki turška ladja «Ardahan», iz Verude s 6 potniki ital. motor. jad. «Delphinos», iz Sdobbe z 20 t peska in 5 potniki ital. motor. jad. «Marin Faliero», iz Sdobbe s 40 t peska in 3 potniki ital. motor. jad. «Rinaldo», iz Sdobbe s 60 t peska in 4 potniki ital. motor. jad. «Perazzini», iz Sdobbe s 60 t peska in 4 potniki ital. motor. jad. «Perazzini», iz Sdobbe s 60 t peska in 4 potniki ital. motor. jad. «Valeria», iz Sdobbe s 37 t peska in 4 potniki ital. motor. jad. «Oreste», iz Sdobbe s 30 t peska in 4 potniki ital. motor. jad. «Leonilda».

ODHODI: proti Sdobbi s 4 potniki ital. motor. jad. «Arce», proti Piombinu prazna ital. ladja «Elba», proti Benetkam s 56 potniki ital. ladja «Valfiorita», proti Ravenni s 465 t bencina ital. ladja «Fernanda», proti Punta Fornace z 200 t olja ital. ladja «Ottaviano», proti Sdobbi s 4 potniki ital. motor. jad. «Perazzini», «Valeria», «Leonilda», «Rinaldo», «Fior di Maria», «M. N. Franco», «N. Scintilla», «M. Giannino», «Pace», «Folgore» in «Oreste».

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 23, najnižja 18, ob 17. uri 18.4, zračni tlak 1012,6, veter 21 km vzhodnik, vlaga 60 odst., nebo oblačno, morje mirno, temper. morja 21.4.

ING ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Danes 29. septembra 1954 ob 20.30 uri gostovanje v PLAVJAH s Herbertovo komedijo

Vsakih sto let

Jutri 30. septembra 1954 ob 20.30 uri gostovanje v NABREŽINI s Kreftovo komedijo

Krajnski komedijanti

GLASBENA MATICA

V soboto 2. oktobra 1954 ob 21. uri in v nedeljo 3. oktobra 1954 ob 16. uri

I. in II. KONCERT

sezone 1954—1955 v AVDITORIJU

Nastopi PEVSKI ZBOR **Slovenske filharmonije** iz Ljubljane.

Dirigent: Rado Simoniti
Solistka: Sonja Hočevar

Vabila bodo na razpolago od četrtka dalje v Ul. Roma 15/II. od 11. do 13. in od 16. do 19. ure. — Telefon 31119.

V drogeriji Scheimer v Barkovljah, v tobakarni Prosen pri Sv. Ivanu ter v pekarni Čok na Opčinah ter v Nabrežini pri tov. Slavku Pertotu.

Osvobodilna fronta

IV. okraj OF bo imel svojo sejo v petek, 1. oktobra ob 20.30 na sedežu v Skednju. Vabljeni so vsi sektorski odbori OF: Kolonkovec, Skedenj in Sv. Ana.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Koširu». Danes, 29. t. m. bo seja upravnega in nadzornega odbora v prostorih kluba ob 20. uri.

„BORI"

ZBORNIK ZA KNJIŽEVNOST IN KULTURO. Novi periodičnik mladih primorskih književnikov, dobite v vseh slovenskih knjigarnah v TRSTU, GORICI in SESLJANU.

Ker ni vrnil avta pojde sedet v zapor

23. marca letos je lastnik garaže in večjega števila avtomobilov Mario De Boni pismeno prijavil policiji, da je posodil 41-letnemu Brunu-Nardinu iz Sv. Ivana avto Fiat proti plačilu 2.000 lir. Nardin bi moral avto vrniti po dveh urah, vendar se niti tistega in niti naslednjega dne ni pojavil. Iskanje avta po mestu ni rodilo uspeha. 25. marca pa se je Nardin končno oglasil, vendar samo telefonsko in še to iz Vidma. De Boni je takoj odpotoval v Videm in je med sprehajanjem po mestu slučajno naletel na avto, ki je stal brez bencina in brez vozne knjižice ob pločniku neke ulice. Nardina seveda ni bilo nikjer. Po povratku je De Boni o najdbi obvestil policijo in dodal, da je avto prevozil okoli 1.300 km, kar pomeni, da bi moral Nardin plačati 35.000 lir izposojevalnine. Toda Nardina niso mogli najti nikjer, kot da se je pogreznil. Kljub temu pa so ga prijavili sodišču, kjer je bila tudi razprava, ki se je končala z njegovo obsodbo v odsotnosti. Če bo Nardin padel v pest policiji, bo moral naravnost v zapor, kjer bo ostal 3 mesece.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2, De Colle, Ul. P. Revoltella 42, Depangher, Ul. S. Giusto 1, Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2, Zanetti - Testa d'Oro, Ul. Mazzini 43, Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

Izleti

IZLETI SPD

V nedeljo 10. okt. t. l. izlet v Opatijo, na Reko in v Crikvenico. Vpisovanje na sedežu od 18. do 19. ure vsak dan.

Izlet na Bled, ki bo dne 17. oktobra. Vpisovanje na sedežu vsak dan od 18. do 19. ure.

* * *

Mladina organizira za nedeljo 10. okt. množični izlet v Sežano. Vabljeni tudi starejši. Vpisovanje za mesto v Ul. Montecchi 6 in v Ul. R. Manna 29 od 18. do 20. ure ter na Občinah v društvenih prostorih od 20 do 21 ure. Vpisovanje do petka zvečer, 1. oktobra.

Motoklub «Amatori» organizira 10. okt. izlet v Ajdovščino ter v Opatijo-Sušak. Vpisovanje samo za člane na sedežu v Ul. Alfieri 8 vsak dan od 17. do 19.30 še danes.

Motoklub «Jadran» z Opčin priredi 10. okt. za svoje člane izlet v Postojno združen z družabnim večerom v jamski restavraciji. Vpisovanje do četrtka. V petek se ne bo vpisovalo pod nobenim pogojem.

OF IV. okraj - Skedenj obvešča vse one, ki so se vpisali za izlet v Opatijo-Reko, da je izlet zaradi tehničnih razlogov odložen na 10. okt. in poziva ostale, da pohitijo z vpisovanjem, ki je vsak dan od 19. do 20. ure v Skedenjski ulici 122.

Uradne objave

POGODBE ZA JAVNA DELA

Oddelek ZVU za javna dela in javno koristne naprave je sklenil v avgustu s tržaškimi podjetji pogodbe za javna dela na anglo-ameriškem področju STO za 483.506.217 lir.

Največji vsoti v vrednosti 212.058.484 in 196.386.333 lir sta namenjeni popravilom v režiji Civilnega tehničnega urada (Genio Civile) in za gradnje Ustanove za ljudske hiše (Istituto Case Popolari).

SPREMEMBE K CARINSKIM PREDPISOM

ZVU je izdala nekatere spremembe in dodatke k začasnim predpisom za prvo uveljavljenje novih carinskih pristojbin na anglo-ameriškem področju STO.

V ta namen je bil podpisan 21. septembra 1954 ukaz ZVU št. 99, ki bo stopil v veljavo z dnem objave v Uradnem listu in bo imel po že izdanih upravnih navodilih vzvratno moč od 15. julija 1954.

POVPRECNE DNEVNE MEZDE ZA MLATICE V LETOSNJI SEZONI

Ukaz ZVU št. 100, ki bo stopil v veljavo z dnem objave v Uradnem listu, določa povprečne dnevne mezde za mlatiče v sezoni 1954 glede plačila odškodnine, ki pritiče za delovne nezgode na anglo-ameriškem področju STO.

ADRIA EXPRES

ADEX IZLETI

9. in 10. oktobra 1954 AJDOVSCINA, VIPAVA, HERPELJE - KOZINA, MATERIJA, OBROVO, PODGRAD, REKA - OPATIJA, KANAL, MOST NA SOCI, TOLMIN, KOBARID, BOVEC, Vpisovanje do 30. sept.

Izlet v SOSKO DOLINO, ki bi moral biti dne 2. in 3. oktobra, je preložen na 9. in 10. oktobra.

16., 17., in 18. oktobra 1954 POREC — ROVINJ.

16. in 17. oktobra 1954 REKA — OPATIJA.

17. oktobra 1954 STORJE, SENOŽEČE, POSTOJNA.

Vpisovanje do 7. okt. pri «ADRIA-EXPRES» Ul. Cicerone št. 4. pritl. Telefon 29243

ADRIA EXPRESS

SE NAHAJA UL. CICERONE ST. 4 (pritličje) TELEFON 29243

KINO

Rossetti. 16.00: «Napad Kibrov», Tyrone Power.
Excelsior. Zaprto zaradi obnove.
Fenice. 16.00: «Dekle stoletja», J. Holliday, Peter Lawford.
Nazionale. 16.30: «Kranka in srce», Michael Wilding.
Filodrammatico. 16.30: «Babilonski sužnji», Linda Christian.
Arcobaleno. 16.00: «Pogumni princ», James Mason.
Auditorium. 16.30: «Zavojevalci Andaluzije», Anthony Dexter.
Astra Rojan. 16.00: «Sanjana nevesta», Gary Grant.
Cristallo. 16.00: «Norosti v svetu», Eva Pawlik in Hans Holt.
Grattacielo. 16.00: «Trije novci v vodometu», D. McGuire, J. Peters.
Alabarda. 16.00: «Latinski ljubimci», Lana Turner, R. Montalban.
Ariston. 16.00: «Veruj mi!», B. Kerk, Robert Walker.
Armonia. 15.30: «Lilijski krvnik», R. Brazzi.
Aurora. 16.00: «Premišljen umor», Joseph Cotten, Jean Peters.
Garibaldi. 16.00: «Zavojevalci lune», C. Wallace.
Ideale. 16.00: «Vrtinec», Silvana Pampanini in mala Sandri.
Impero 16.00: «Vila Borghese», V. De Sica.
Italia. 16.30: «Ljubezen neke žene», M. Presle, G. Morlay.
Viale. 16.00: «Pošast v črni laguni», Richard Carlson.
Kino ob morju. 16.00: «Skrivnost Sahare», Rod Cameron.
Massimo. 16.30: «Odkar si odšla», C. Colbert, Jennifer Jones.
Moderno. 16.00: «Živio revija», Walter Chiari, Isa Barzizza.
Secolo. 16.00. «Razkošne manekenke», K. Grayson.
Savona. 16.00: «Pozdravi in poljubi», Nilla Pizzi.
Skedenj. 18.00: «Džungla na asfaltu».
S. Marco. 16.00: «Uporni Mongolec», V. Bruce.
Vittorio Veneto. 16.00: «Pavlin», Loretta Young.
Azzurro. 16.00: «Lili», Leslie Caron.
Belvedere. 16.00: «Ognjeno srce», Gregory Peck.
Marconi. 16.00: «Ljubezenska žrtva», Marina Vlady.
Novo cine. 16.00: «Mrtvo mesto», Sterling, Hayden.
Odeon. 16.00: «Vojaška policija», Bob Hope, Marilyn Maxwell.
Radio. 16.00: «Gianni in Pinotto na sev. tečaju».
Venezia. 16.00: «Bahamanska dama», S. Hayden, M. Carrol.

POLETNI KINO:

Ariston. 20.00 in 22.00: «Verni mib».
Arena dei fiori. 20.00: «Samotanski zvon», C. Colbert.
Parad

OB ZASEDANJU LONDONSKE KONFERENCE 9

EVROPA NA RAZPOTJU

Včeraj se je začela konferenca 9 v Londonu. Treba je priznati, da položaj Francije s tem v zvezi ni samo delikaten, ampak tudi precej nejasen.

V Strassbourgu je Mendès-France skušal potrkati na vest svojega soseda, ga pozval na razumevanje, hkrati pa se ogril nevarnosti, da bi kakor kôli ranil občutljivost svojih rojakov, ki je od njihove podpore vendarle odvisen obstoj njegove vlade.

Zahteval je neposredno pomiritev. Pristal je tudi na to, da se ustanove nemške divizije, pod pogojem seveda, da se določi «maksimum» in se načelo nadnacionalnosti sprejme samo v omejeni obliki. Pazil je, da bi ne napadal onih, ki zahtevajo orožje za Zapadno Nemčijo, kakor tudi njeno pritegnitev v atlantski pakt, vendar je mnogo več zaupanja poklonil ideji poživitve pred davnim sklenjenega brusseljskega pakta, ki naj bi se postavil na nove osnove.

Doslej ni imel nihče nič proti Mendès-Franceovim sugestijam, toda jih tudi nihče ni preveč hvalil.

Star izrek pravi, da je molk znak odobravanja, vendar v diplomaciji to ne bo vedno držalo. Lahko drži, lahko pa tudi ne.

Če bi se torej na londonski konferenci pokazalo, da posamezni njeni udeleženci ne samo da ne simpatizirajo, ampak celo odklanjajo zamisel francoskega predsednika vlade, bi tega ne smeli smatrati za tragično presenečenje. Saj je želja, ki se komaj komaj kje strinjajo s francoskimi predlogi, več ko preveč.

Amerikanci si žele neposredne vključitve Zapadne Nemčije v atlantski pakt in ustanovitev nemške vojske. In to prej ko mogoče. «Nekaj treba ukreniti brez odlašanja,» pravijo oni.

Voditelji angleške diplomacije se zde bolj uravnovešeni, bolj elastični, a kažejo tudi več pripravljenosti na popuščanje.

Kazno je, da je Mendès-France tisti, ki bolj kot kdo drugi postavlja zahtevo, da se evropska vprašanja rešujejo z evropskimi sredstvi. Amerikanci pa, se zdi, bi ne hoteli ničesar razen atlantskega pakta, ki bi ga pomladile nemške unitorme. Nič ne kaže, da bi v Washingtonu bili pripravljeni sprejeti spremenjeno, ki bi se z njeno osnovo, ki bi se z njeno omočjo uredile evropske razmere.

Večina evropskih dežel, v prvi vrsti Francoska, pa si ne želé samo atlantskega pakta in nemških divizij, zakaj to nikakor ne pomirja njihove upravičene bojazni, pa tudi ne daje kdo ve kako rožnatih perspektiv za bodočnost.

Kako torej vskladiti te povsem nasprotne si težnje in kombinacije ter doseči, da se zapadno-evropska obrambna organizacija okrepi? Vsak kompromis sestoji iz popuščanja; kdo bi moral v tem primeru največ popustiti?

Tako v Londonu kot v Washingtonu pričakujejo, da bo to storila Francija. Če se ta pričakovanja uresničijo, potem se londonska konferenca ne bo predčasno razšla, vendar bo to dokaz, da je vse skupaj ostalo pri starem, da se ohranja stari okvir, ki se je enkrat že pokazal za neprimernega za odpravo evropskih nesoglasij in za vzpostavitev organizacije trdnega in trajnega sodelovanja.

Razširitev in okrepitev atlantskega pakta tako, da se vanj vključi tudi Zapadna Nemčija, verjetno ni pot, ki bi pripeljala do pomiritve in enakopravnega sodelovanja. Težko, da bi se tako mogel preseči gordijski vozel dosedanjega nemško-francoskega nezaupanja, ki je v resnici osnovni razlog napetosti med tema dvema državama. Na ta način se kvečjemu ustvarjajo iluzije ki težko da bi se mogle izpolniti. Na slabo postavljenih temeljih je težko zgraditi dobro stavbo.

Res je, da bi mogel Mendès France, če bi ostal sam in izpostavljen morebitnemu križnemu pritisku, sprejeti tudi kompromis, ki si ga sicer ne želi. Po drugi strani pa je malo verjetno, da bi se bil on, ki si je prav zaradi svojega političnega realizma pridobil simpatije Francije, upal predložiti Burbonski palači predloge, ki bi bili, kar se realnosti tiče, bolj šepavi.

Vsekakor je Mendès-France mož, ki ne kaže, da bi preveč popuščal, a tudi ne, da bi bil vajen metati puško v koruzo. Dokaz za to je uspeh, ki ga je bil dosegel v Ženevi, navzlic prognozam, ki so napovedovale neuspeh. Njegovo orožje je v tem, da ve do kod sme biti trd, in kdaj treba popustiti, kakor tudi v tem, da je trdno odločen izvleči Francijo iz zagate, tako kar zadeva njen mednarodni položaj in ugled, kot glede njenih notranjih razmer, ki tudi niso ravno cvetoče. Morda je okrog londonske konference le preveč pesimizma na eni in preveč optimizma na drugi strani, tako kot se to vselej javlja pri takih stvareh, zakaj prejkone bo njen rezultat takšen, da bo nekje v sredini med obema — ne popoln uspeh niti dokončen poraz. Kakor je danes nekako v modi, pri čemer pa v resnici ne gre za modo, ampak za dejstvo, da si danes nihče več ne upa javno prevzeti nase odgovornosti za povečanje mednarodne napetosti, do kakršne po navadi pride, če je bilo neko obsežnejše mednarodno vprašanje negativno rešeno.

Tako so si Američani pred komaj 90 leti utirali pot na divji Zapad. Litografija je delo Currierja in si jo morete ogledati na razstavi «Amerika nekdanjih dni», ki je odprta v pokritem bazenu zraven ribjega trga

Nabrežinski pevci v Žalcu v prelepi Savinjski dolini

Vest, da se tudi naš mešani pevski zbor — poleg barkovljanskega in dolinskega udeleži proslave štajerskih brigad na Ostrožnem, je vse pevke in pevce spravila v dobro voljo. Nestrpno smo pričakovali dneva odhoda. Bili smo vsi izredno veseli, ko smo se zbrali v petek — pred proslavo — okrog polnoči na nabrežinski «severni» postaji in pričakovali vlak iz Trsta. Takoj po prihodu vlaka smo zasedli nam določeni «Pulman» tik onega, odkoder se je že slišalo dobro razpoloženje Barkovljanov, ki jih je vodil naš nekdanji pevovodja tov. Milan Pertot. Tudi v našem vozu je vse oživelo. Pričelo se je s petjem in takoj nato se je oglasila Hermanova harmonika, ki nas je spravila v še boljšo voljo. Tupa tam se je oglasil Nacetov bas! Na Opčinah so se nam pridružili še tovariši pevci iz Doline, katerih ubrano petje se je razlegalo vso pot do Celja. Ko so varnostni organi končali s pregledovanjem, je razpoloženje vseh prišlo še bolj do izraza. Seveda, je pri tem prednjačila mladina, katere število pri nabrežinskem zboru nadkriljuje število «odraslih». Ne mislite pa, da so tako imenovani odrasli spali; kaj še: od velike in male Gizelé, Darinke, Avrelije in Ivanke, pa do Mehca, dveh Nacetov, Nineta in Franca.

Vlak je drvel mimo Divače, Pivke, Postojne itd. dokler ni končno prisopihal v belo Ljubljano, kjer nas je že čakal in k nam pristopil naš požrtvovalni pevovodja tov. prof. Boštjančič s svojo boljšo polovico. Nadaljevali smo vožnjo ter mimo Litije, Trbovelj, Zidanega mosta in Laškega dospeli v prijazno mesto Celje. Mesto in vsi kraji daleč naokrog so bili okrašeni z zelenjem in zastavami. Komaj smo izstopili, že nam je bil na razpolago kamion z udobnimi sedeži, ki je odpeljal najprej mladino in nato še «odrasle» v mestece Zalec, ki leži 10 km od Celja in ki je glavno hmeljarsko središče v Savinjski dolini. Povsod slavoloki z napisi. Vse hiše okrašene z zelenimi venci in zastavami. Povsod smo opazili veselo praznično razpoloženje prebivalstva.

V Zalcu so nas prisrčno sprejeli zastopniki občine s predsednikom na čelu, ki nas je z lepimi besedami pozdravil in želel dobrodošlico. Sledilo je polaganje vencev pred spomenikom padlih v osvobodilni borbi. Naš zbor je zapel žalostinko «Zrtvam» in pesem «V nove brazde». Nato sta nam dve brhki tovarišici pokazali prenočišča, ki so jih nam dale na razpolago razne družine v Zalcu, katerim gre naša posebna zahvala. Ženskemu spolu je bilo nakazano prenočišče v novi kmetijski šoli v vasi Vrbje, oddaljeno kakih 20 minut od Zalca. Naše žene in dekleta so se čudile čistoči in redu, ki vlada v tej šoli. Tja in nazaj jih je vozil že omenjeni kamion, skozi drevored — jabolčnih dreves obloženimi z žlahtnimi sadeži. V Zalcu smo videli kako so neprestano prihajali avtobusi, kamioni in druga vozila polna ljudi iz raznih krajev Slovenije, ki so bili vsi namenjeni na Ostrožno.

Po dobrem kosilu smo šli k počitku, da se pripravimo za večerni samostojni koncert. Po večerji smo se zbrali v res veliki in lepi dvorani, kakršno pri nas malokje vidimo. Točno ob 20.30 se je pričel koncert našega pevskega zbora. Velika dvorana je bila polna ljubiteljev lepe slovenske pesmi. Se pred začetkom nas je pozdravil zastopnik organizacij Zalca, kateremu se je v imenu zbora zahvalil tov. prof. Boštjančič. Vsaka naša pesem je užgala. Ljudje so kar naprej navdušeni ploskali. Nekatere pesmi smo morali ponoviti. Ker je bilo v dvorani dobro razpoloženje smo po koncertu plesali, česar je bila posebno mladina vesela. Plesali smo ob dobrem orkestru še pozno v noč.

V nedeljo zjutraj ob 6. uri smo zapustili lepi Zalec, čigar lepota in gostoljubnost prebivalstva, nam bosta ostala še dolgo v spominu. Kljub zgodnji uri smo bili vsi dobro razpoloženi. Na prostoru, ki je bil določen za parkiranje avtomobilov smo izstopili ter veselo nadaljevali pot proti Ostrožnemu. Na obeh straneh poti njive posajene s peso, korenjem, repo, kolerabo itd. Čimbolj smo se bližali Ostrožnemu tem večja je bila gneča ljudi, ki so se v vedno večjem številu bližali prostoru, kjer je bila zgodovinska proslava. Šli smo mimo velikega števila šotorov, paviljonov, kjer si lahko dobil jedače, pijače, sadja, kakor v kakem mestu — Dospeli smo vrh griča, odkoder smo mogli ze navsezgodaj občudovati velikanski prostor že natrpan z ljudmi, ki so že bili na mestu ter množice ljudi, ki so neprestano prihajali — Prav nasproti nas smo zagledali velikansko tribuno, ki je bila pripravljena za sprejem velikega števila pevcev, in oblasti. Bližali smo se tribuni. Ker smo prispeli nekoliko pozno, smo morali počakati, da so nas uvrstili med že zbrane pevce, ki so bili enotno obleceni v belih srajcah in pevke v modrem krilu in beli bluzi. Po glasovnem redu smo šli na tribuno, kjer se nam je nudil veličasten pogled na ogromno množico, ki je — kakor mi — nestrpno pričakovala prihod voditelja jug. narodov — maršala Tita. — Mogočno je odmevala pesem iz grl tako velikega števila pevcev ob spremljevanju mogočnega zbora godbenikov na pihala. Navdušenje množice je prikipelo do vrhunca ob prihodu maršala, ki je po pregledu častne čete in zbranih brigad, ki so bile ob tej priliki odlikovane,, zavzel svoje mesto na tribuni ter pričel svoj govor. Po končanem govoru in zaključni pesmi smo videli, kako je množica predrla kordone ter hitela proti avtomobilu, s katerim je sredi navdušene množice odhajal maršal Tito.

Nove asfaltirane ceste so bile natrpane z ljudmi, ki so zapuščali Ostrožno. Tudi mi, nabrežinski pevci smo hiteli mimo teh ljudi, da dospemo v Celje.

Lepo snažno mestece — Vsi lokali že natrpani. Vse trgovine odprte tako, da si je človek nakupil, kar se mu je zdelo potrebno. Tudi sladoleda ni manjkalo. Po ulicah gneča. Celjani se bodo še dolgo spominjali tega dneva.

Po okrepčilu in ogledu mesta smo se skozi množico prerinili do vlaka ter točno ob 18. uri odpotovali proti Ljubljani in nato domov.

V vlaku se je šele začela veselica. Imeli smo namreč «bifè», ki nas je zalagal z rujnim vincem in obloženimi kruhki. — Ni manjkalo pesmi smeha in zabave. Posebno glasni so bili v kupeju, kjer so se nahajali «odrasli» Sele ko smo se bližali domu je nekatere premagal spanec. Tega izleta ne bomo nabrežinski pevci prosv. društva «Igo Gruden» tako hitro pozabili.

SLAVKO PERTOT

LETALSKI HITROSTNI REKORDI

OLIVER STEWART, LETALSKI KOMENTATOR BBC IN GLAVNI UREDNIK REVIJE «AERONAUTICS»

Poskusi rušenja hitrostnih rekordov so silno dragi; toda po mnenju pilotov je vendarle vredno potrošiti ta denar, ne toliko morda zaradi morebitnega prestiža, kot zaradi izredne tehnične važnosti takih rekordov

Zanimanje za letalske hitrostne rekorde je danes tako veliko kot še nikoli doslej. S tehničnega gledišča vzbujajo večjo pozornost kot rekordi na razdalje, poleti čez Atlantik, odnosno vsakoletni polet iz Anglije v Novo Zelandijo. Na predpisani razdalji za rušenje letalskega rekorda — treh kilometrov — so Duke, Lithgow in Verdin dosegli nadzvočno hitrost, ko pride do aerodinamičnih sprememb in ko se letalo naenkrat, znajde pred povečanim odporom zraka, kar je za nadzvočno hitrost tako značilno. Vsak kilometer na uro več pa pomeni dvojno težavo, ker je pri tem potrebno tudi nesorazmerno povečanje statičnega pritiska motorja. Hitrosti 1.17965 km na uro, 1.191 km na uro in 1.218,28 km na uro, ki so jih dosegli zgoraj omenjeni letalci, pa so zgolj uvod v absolutni hitrostni rekord, ki ga bo treba šele doseči. Tak absolutni hitrostni rekord bo zgodovinske važnosti, ker bo predstavljal prvi preboj z nadzvočno hitrostjo v vodoravni smeri skozi steno povečanega zračnega odpora in še preko.

Letalo, ki doseže nadzvočno hitrost, ne predstavlja danes nobene posebnosti več. Let z nadzvočno hitrostjo, po predpisih, ki veljajo za priznanje svetovnega hitrostnega rekorda, pa je popolnoma nekaj drugega od leta z nadzvočno hitrostjo v veliki višini, kadar letalo pikira, ali pa, da pokaže kazalec na tahometru zgolj za trenutek tako zaželeno hitrost. Svetovni hitrostni rekord, ki bi bil večji od enega Macha — to je enote, ki ustreza hitrosti zvoka — bo zelo težko določiti; vendar pa to ni več daleč. Kakšna je razlika med svetovnim rekordom letenja z nadzvočno hitrostjo in nadzvočno hitrostjo samo, na katero smo se že navadili pri raznih letalskih mitingih? Svetovni hitrostni rekord mora ustrezati točno določenim pogojem; tako se mora na primer letalo dvigniti v zrak z lastnimi motorji in pristati nepoškodovano; med poskusom rušenja hitrostnega rekorda se sme dvigniti največ 500 metrov visoko. Tri kilometre mora preleteti v višini pod 100 metrov. Tako je letalec prisiljen leteti v ozki plasti zraka in si ne more pomagati s pikiranjem. Ko je leta 1946 Donaldson postavil rekord 991,14 km na uro, so morali uro na uradni progi treh kilometrov povezati z uro na kremen «National Physical Laboratoryja»; dandanes pa uporabljajo za merjenje časa že elektronske ure. Ko letalo vzleti in pristane, ga tudi uradno fotografirajo z dvema kamerama.

Zaradi zelo strogih predpisov in njihovega natančnega izvajanja ter zaradi velike natančnosti pri merjenju hitrosti, lahko dobljene rezultate uspešno primerjajo med seboj. Pri tem so na pr. ugotovili, da je Duke s svojim «Hunterjem» dosegel nekoliko manjši Mach kot Verdin s svojim «Skyrayem». Razlika znaša približno 41,83 km na uro in si jo je delno mogoče razložiti s temperaturo okolja ter s tem, ali je zrak miren ali ne. Če bi Duke s svojim «Hunterjem» poskusil porušiti hitrostni rekord v Kaliforniji, bi lahko dosegel 8 do 16 km na uro manjšo hitrost od tiste, ki jo je doseglo ameriško letalo; ne bi pa mogel doseči za 1 odst. večje hitrosti, kar je najmanjša razlika, ki je potrebna za priznanje novega hitrostnega rekorda.

Litghow pa pri svojem poskusu rušenja hitrostnega rekorda ni imel sreče, čeprav zmožnosti njegovega letala niso dosti manjše od «Hunterja». Tako «Hunter» kot «Swift» sta opremljena z motorjem Rolls-Royce «Avon» na ponovno ogrevanje zraka. Tak motor je za rušenje svetovnega hitrostnega rekorda nujno potreben: v poštev pa bi prišel le še raketni motor. Pri motorju na ponovno segrevanje se statični pritisk veča z naraščanjem hitrosti letala in v določenih okolnostih se statični pritisk lahko poveča tudi za 60 odst. Potrošnja goriva je zelo velika. Navadno lovsko letalo pa lahko vzame s seboj dovolj goriva, da štirikrat preleti predpisano trikilometrsko progo in doseže potrebni pospešek.

Iz tega torej izhaja, da ni veliko izbire med možnostmi vseh treh letal, s katerimi so nedavno poskusili rušiti svetovni hitrostni rekord. Posebno pažnjo pa zasluži ameriško letalo, ne samo zato, ker je nekoliko hitrejše od ostalih dveh britanskih, pač pa zato, ker ima deltasta krila.

To je bilo prvič, da je neko letalo z deltastimi krili poskusilo rušiti hitrostni rekord, čeprav prevladuje prepričanje, da je ta oblika kril posebno primerna za polet z veliko hitrostjo. Z aerodinamičnega gledišča je površina deltastih kril gladka in zato letalo ne potrebuje repnega višinskega krmila, s čimer odpade odpor zraka, ki ga to krmilo povzroča. «Boulton Paul P. 111A», poskusno letalo z deltastimi krili, nima repnega višinskega krmila, in čeprav razvija njegov motor Rolls-Royce «Nene» manjši statični pritisk od «Avona», so računi pokazali, da je — čeprav ima motor brez ponovnega ogrevanja zraka — najhitrejše britansko letalo. Zaenkrat pa tega letala še niso tako izpopolnili, da bi bilo mogoče izkoristiti vso moč njegovega motorja. Zelo verjetno je, da bodo imela v bodočnosti letala z deltastimi krili vodilno vlogo med enosedežnimi letali za prestrezanje sovražnih letal, vendar pa obstajajo enake možnosti, da bo v tej vrsti letal še naprej prevladovalo letalo z ravnimi krili, kot je francoski «Trident».

Pri vsem tem pa je treba pojasniti še nekaj. Rušenje letalskega rekorda zahteva od pilota izredno spretnost. Le malo stvari je na svetu tako težko izvedljivih, kot leteti natančno po začrtani poti skoro neposredno nad zemljo z velikansko brzino; Duke in Lithgow pa sta dokazala, da je to vendarle mogoče. Duke je štirikrat prebil zvočni zid, pri čemer je na predpisani trikilometrski progi znašala hitrostna razlika vsakokrat le tristo metrov na uro.

Poskusi rušenja absolutnih hitrostnih rekordov pa so silno dragi. Toda po mnenju pilotov je vendarle vredno potrošiti ta denar, ne toliko morda zaradi morebitnega prestiža, kot zaradi izredne tehnične važnosti takih rekordov. To še nikoli ni bilo tako važno, kot je ravno dandanes.

Orel ne more odnesti otroka

Skupina švicarskih alpinistov je začela iskati orlovska gnezda v višini 3250 m. Alpinisti hočejo ugotoviti, ali so orli res odnesli nekaj otrok, ki so brez sledu izginili. Tako je leta 1929 izginil neki triletni, leta 1936 šestletni, leta 1947 pa štiriletni deček. Strokovnjaki menijo, da lahko črni orel dvigne največ 100 do 110 odst. svoje teže, torej 6 do 8 kg. Orel torej ne bi mogel dvigniti nad 10 kg težkega dečka. V orlovskih gnezdih, ki so jih preiskali lani, so našli kosti zajcev, srn, gamsov in jagnjet, nikjer pa ni bilo sledov človeških okostnjakov ali oblek. Nobenega dokaza torej še ni, da bi lahko orel ugrabil otroka.

Najsodobnejši ameriški stratosferski bombnik «Boeing YB-52» na poskusnem poletu.

Živali se umikajo čedalje više

Francoski biolog Leon Rapier je na podlagi obsežnih raziskav ugotovil, da se živali vseh kontinentov v zadnjih 50 letih zatekajo na čedalje višja področja. Posebno visoko hočejo priti planinski zajci in divje koze, ki so jih opazili že nad 5000 m visoko. Kobilici se spuščajo zadnje čase do 5.500 m na skale. Planinski orli, ki so gnezdili doslej v višini 4000 m, so se preselili v višino do 6000 m.

Francoski biolog domneva, da se živali umikajo z raznimi klicami okuženemu zraku. Iz tovarniških dimnikov se kadi dim, ki ima večkrat v sebi tudi strupene snovi. Živali pa imajo za okužen zrak zelo dober «nos».

STAVKOVNO GIBANJE V ČILU

Vtem ko je v Braziliji po nedavnih burnih dogodkih nastalo zatišje v pričakovanju oktobrskih volitev v kongres, je nastalo v drugi južnoameriški deželi, Čilu, napeto stanje. Pripisati ga je treba valu delavskih stavk in akciji vlade, ki bi rada stavke zadušila.

Spor med vlado in stavkajočimi se je zlasti zaostril, ko so stavke zajele rudnike bakra, ki dajejo 50 odst. čilskemu izvoza in ki so v rokah ameriških družb. Prvi so začeli pred štirimi tedni stavkati delavci rudnika El Teniente. In ko po vseh pogajanjih med rudarji in lastniki rudnikov ni bil dosežen sporazum, je vlada pozvala rudarje, naj se vrnejo na delo. Ker se rudarji temu pozivu niso odzvali, je vlada mobilizirala ter odredila obsedno stanje in postavila naglo sodišče na vsem področju O'Higins, kjer so ti rudniki.

DRAGINJA IN INFLACIJA VZROK STAVK

V znak solidarnosti z delavci v El Teniente so začeli stavkati tudi rudarji v Cukikamati, tako da stavka zdaj že 20.000 rudarjev. Vlada je odgovorila na to z aretacijo predsednika Konfederacije delavcev industrije bakra in še treh delavskih prvakov, vzdrževanje reda na področju rudnikov pa je prepustila vojaškim oblastem. Predsednik Ibanez je zahteval od Kongresa posebna pooblastila z veljavnostjo šestih mesecev, da bi strl stavkovno gibanje. Po teh pooblastilih bi lahko vlada kar z dekretom ukinila ali omejila svobodo zborovanja in tiska ter odločala mimo ustavnih določb o svobodi osebnosti, nedotakljivosti stanovanj in drugih ustavnih garancijah.

Sedanje stavkovno gibanje v Čilu je treba pripisati naraščanju draginje in inflacije ter splošnemu poslabšanju gospodarskega položaja v deželi. Finančni minister je rekel, da je inflacija od maja lanskega leta do letošnjega maja narasla za 30 odst. Razen tega cenijo proračunski primanjkljaj za letošnje leto na 98 milijonov, primanjkljaj zunanje trgovine pa na 124 milijonov dolarjev.

Da bi pokrila proračunski primanjkljaj, je vlada nedavno sklenila predpisati nove davke, odpoklicati iz tujine vse diplomatske uslužbence, ki niso tam nujno potrebni, ustaviti nadaljnje sprejemanje osebja v državno službo ter znižati investicije za železnice in druga javna dela. Razen tega se ji je posrečilo dobiti privolitev ameriških družb, ki izkoriščajo bakreno rudo, da bi povečali proizvodnjo. Ameriške družbe so proizvodnjo v začetku letošnjega leta zmanjšale, sklicujoč se na neugodne razmere na trgu bakra.

Eden važnih vzrokov sedanjih motenj v čilskem gospodarstvu je zmanjšanje izvoza bakra. Izvoz je začel padati lani, ko so nastala med Cilom in ZDA trenja zaradi cene bakra. Od avgusta do decembra so ZDA praktično ustavile nakup čilskega bakra, tako, da je ležala v skladiščih približno tretjina celotne čilske proizvodnje. Trenja zaradi cen so nastala, ko so začeli ameriški kupci ponujati Čilu nižje cene, kakor so bile na trgu prej. Čilska Narodna banka ki je v začetku leta 1952 prevzela monopol nad prodajo bakra v tujino, se ni strinjala z znižanjem cen in tedaj je nastal zaradi njih hud spor. Šele lani decembra so začele ZDA znova kupovati čilski baker, toda ne po čilski, marveč po svetovni ceni. Čilsko gospodarstvo je imelo pri tem znatno škodo. Vtem ko je Cile v povojnih letih izvozil kakih 400.000 ton bakra letno, je padel lani izvoz na najnižjo količino po vojni, na 205 tisoč ton.

ODPOR PROTI PREDSEDNIKOVI ZAHTEVI

Zahteva predsednika Ibaneza, da bi dobil izredna pooblastila, v kongresu, ni zadela na ugoden odziv. V kongresu položaj vlade že tako ni posebno trden. Dve tretjini mest v senatu in dobra polovica mest v predstavniškem domu imajo radikali in druge konservativne meščanske stranke, ki so bile na krmilu do Ibanezove zmage na predsedniških volitvah leta 1952. Senat je enodušno sklenil, da bo obravnaval predsednikovo zahtevo, ni pa sprejel njene nujnosti, kar pravzaprav pomeni, da so zahtevana zakonita pooblastila «pokopana».

Vladna politika, katere cilj je zadušiti stavkovno gibanje, je zožila tudi podporo, ki jo je uživala v tako imenovanem «ibanističnem bloku». Ta blok so leta 1952 ustanovile razne grupacije od nacionalistične desnice do socialistične levice, ki so podpirale Ibanezovo diktaturo. Predsednik Stranke dela, ki je bila prej vključena v «ibanistični blok», je obdolžil vlado, da je bila v pogajanjih z delavci preostra. Hkrati je bil pripravljen stopiti na čelo pohoda 20.000 rudarjev, ki naj bi odkorakali v glavno mesto.

Laburističnoagrarna stranka, edina pomembnejša med strankami, ki so ostale zveste predsedniku, je izjavila, da ga bo v sedanjem položaju podprla samo, če bi izločil iz vlade posamezne ministre in visoke funkcionarje. Spričo tega spora v kongresu je neki vladni predstavnik zahteval od senata, naj odgodi debato o predsednikovi zahtevi, da bi mu odobrili izredna pooblastila. Opozicija meni, da je vlada storila ta korak zato, da bi predsednik po kongresnih počitnicah 18. septembra vzpostavil obsedno stanje in brez pooblastila Kongresa storil nameravane ukrepe.

S. B.

POT SKOZI TEMO

ODLOMEK

DOMA

To je bila hiša in posestvo Björholt na Vangdalu. Stanovanjsko poslopje, dolgo in prebeljeno kakor prej. Tudi druge zgradbe so stale še na svojem mestu. Björholtovi so tu živeli že dolgo. Mirni ljudje. Nobeden ni storil nič takega, da bi se dajal sosedom v zobe, pa naj je bil to gospodar Torberg ali Staal.

Tako je bilo takrat, kaj bi zdaj še mislil na to. Brynjar je moral prijeti za kovček in stopiti v Lišo.

Turid in on sta si stala nasproti ter gledala drug drugega. Spoznala sta se, a do kraja nista mogla verjeti, da je to res.

Taka je bila, slaba; saj drugačna ni mogla biti. Človek bi malone mislil, da je preživela rakev in pogreb. A se mu je pogumno smejala, ko ji je ponudil roko. Ima materine oči, le da so ji prevelike za tako ozek obraz. Gotovo so doživele več, kot so zmogle. To je bolj duh kakor človek, si je mislil Brynjar. Turid stoji in drži njegovo roko s svojimi tankimi, drobnimi prsti; niti malo ne ve, kako se počuti ta trenutek brez sestre.

Mirno mu je gledala v obraz, ko je vprašal po očetu.

«Zgoraj je, v svoji izbi,» je odgovorila. «Poredkoma prihaja dol. Se bolj poredko k nam v hišo. Sploh ne mara več govoriti z nami. Niti z nami ne, zmerom manj mu je do tega. Včasih vendarle pride in govori, kakor da se ni nič zgodilo. Zaradi tega me je najbolj strah, saj to je tako nenaravno!»

Slišala sta, kako hodi gori v podstrešni kamri nad sobo, v kateri sta prej spala on in mati.

«Zadnja leta je bila to njegova delovna soba, veš, tam je sedel in pisal svojo občinsko kroniko. Zdaj je pri kraju z njo. Ljudje so poprej mnogo govorili o tem. Kaj, dela sedaj?» Zmajala je z glavo. «Zdaj sploh nič ne dela. Samo sedi in razmišlja, mislim, in včasih hodi sem in tja po sobi. Ne vem, kaj je bolj mučno poslušati. Včasih gre tudi malo po vasi».

«Kdo bi sploh mogel še kaj storiti — morda ti?»

Brynjar je stopil iz hiše in pozdravil brata. Henrik je, zrastel v velikega in postavnega moža, obraz pa mu je bil še prav tako otroški kot takrat, ko je bil še deček. Njegove oči so bile rjave kakor očetove; da, imel je očetove oči, rjave in sive, a to je bilo tudi edino, kar je imel po njem. Prisrčno je pozdravil kot star otrok. Bilo je ravno pred košnjo in s hlapcem sta imela dela na pretek. Henrik je bil videti zadovoljen, morebiti zato, ker mu ni bilo treba govoriti z bratom.

Brynjar je nekaj časa gledal okoli sebe. Čudovito lep poletni večer je legal na pokrajino, vso spokojno, kolikor je je mogel obseči pogled; zaliv in otočki so se kopali v enaki sreči. Od vsega tega se je moral odtrgati in stopiti gor k očetu. Zdelo se mu je, da je čas za to.

Oče ni rekel ne «noter» ne «naprej», ko je potrkal na vrata. Sedel je za pisalno mizo in gledal skozi okno, a se je obrnil, ko ga je Brynjar nagovoril, vstal je, mu segel v roko, kakor da sta govorila šele prejšnji teden. Bežno se je nasmehnil sam sebi in se spet usedel.

Ni bil videti dosti drugačen kakor takrat, ko ga je Brynjar zadnjikrat videl. Tudi še ni bilo dolgo tega, ko se je obril; človek bi mislil, da je še zmerom pri zdravi pameti.

Tu je sedel eden in tam je stal drugi. Brynjarju se je zdelo, da je bil morebiti predolgo na morju, odvadil se je govoriti. Opazil je, da stoji razkoračen kakor mornar.

«Hotel sem pogledati, kako je doma,» je rekel.

Oče ga je pogledal in se malce začudil. Nasmehnil se je kakor prej.

«Da, da. Tako, zdaj si tu. Pri nas se je marsikaj spremenilo, odkar te ni bilo. Da, veliko se je spremenilo. Da, da». Ponovil je enake besede večkrat in zraven trkal s prstom po mizi. Smeh se mu je pojavil na obrazu in spet izginil kakor bolečina, ki spreleti bolnikov obraz.

«Da,» je rekel Brynjar. «Toda materine smrti si ne jemljemo preveč k srcu. Njena smrt je bila lahka».

Oče se je nasmehnil, samo kratko, neslišno, pa spet buljil v tla.

Brynjar je začel naravnost, brez ovinkov: «Tudi zaradi drugih si ne bomo gnali k srcu. Le z domačini se bomo pogovorili in videli, ali imamo opraviti s poštenimi ljudmi. Žalostno bi bilo, če bi jo tako zlahka odnesli».

Oče je gledal skozi okno; zdaj se ni več smejal, videti je bil zaspan in se mu je jelo zdehati. Brynjar je poizkusil napeljati pogovor, a je sam čutil, da ne najde pravih besed. Zdelo se mu je, da ni besede, s katero bi premaknil očeta. Ni mu kazalo drugače, kakor oditi

Turid je poskušala pripovedovati kar je vedela o dogodkih doma.

«Mamica je zvečer odšla. Namenila se je k Ani Margiti, ker so vsi mislili, da je Ana Margita v zadnjih vzdihljajih. Papa ni vedel, da je odšla. Bil je malone nejevoljen, ko sem mu povedala. Saj veš, da mu nikoli ni bilo po volji, kadar je mamica kam odšla. Zvečer sem bdela in jo čakala. Bila je jasna pomladna noč, vreme je bilo nenavadno lepo in mesec je svetil. Nisem vedela, kje se je mudil papa, mislila pa sem si, da je šel mamici naproti. Saj veš, da je bil temu navajen.

Naposled sem šla spat, ker je bila že noč in me je jelo zebsti, mamice pa tako dolgo ni bilo. Mislila sem, da bo ostala pri Ani Margiti čez noč, da bo bedela pri njej. Zraven tega sem bila prepričana, da ji je šel papa naproti. Zaspala sem, kaj sem pač hotela, vedela tako nisem nič. Navzlic temu pa se mi je zdelo, da je to nenavaden večer, da, v resnici. Spala sem precej dolgo v jutro. To delam skoraj vedno, ker mi je zdravnik tako predpisal. Lani mi je dejal,da sem slabotna; ugctovil je, da hujšam. Ko sem prišla dol, sem zvedela. Prišli so ljudje in papana odnesli. Našli so jo zunaj, ob cesti. Oče, Henrik in hlapec so se odpeljali s konjem in vozom. In potem so jo pripeljali domov.

(Nadaljevanje sledi)

«Gregorčičeva založba» bo tudi letos izdala Koledar. Hkrati s Koledarjem pa boste mogli dobiti za majhen denar tudi letošnje knjige «Prešernove družbe». Odlomek, ki ga objavljamo smo vzeli iz zanimive povesti «Pot skozi temo» norveškega pisatelja Olava Duuna.

TRST, sreda 29. septembra 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Prehodno delno izboljšanje vremena, vendar pa še oblačno in hladno. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 23 stopinj; najnižja pa 18 stopinj.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 20.00: Simfonični koncert. — **Trst II.:** 18.00: Mozart: Koncert za violino št. 5. — **Trst I.:** 19.20: Koncert Kvarteta tržaškega radia. — **Slovenija:** 11.45: Slovenske narodne pesmi izvajajo zbori in solisti.

ŠPORTNI DNEVNIK

V NEDELJO V BEOGRADU IN V TOREK V NOVEM SADU

Dve zmagi jugoslovanskih boksarjev

Prvi dvoboj se je končal s 15:5, drugi pa z 12:8

Boksarski dvoboj med Jugoslavijo in Italijo v Beogradu se je končal z enakim rezultatom kakor v januarju lanskega leta v Bologni, samo da je tedaj zmagala Italija, sedaj pa Jugoslavija. Jugoslovani so dobili 15 točk, Italijani pa 5. Rezultati posameznih dvobojev (prvi so navedeni Jugoslovani):

Mušja kategorija: Paljič - Spano 1:1; bantam: Radanov - Veliti 2:0; peresna: Lazarević - Serti 2:0; lahka: Lukič - Pappalardo 0:2; lahki welter: Tkalčič - Merlo 2:0; welter: Kelava - Lepre 2:0 (tehnični k. o.); težki welter: Pavlič - Bandoria 2:0; srednja: Stojnov - Finiletti 0:2; srednjetežka: Banda - Ostuni 2:0; težka: Šoič - Friso 2:0 (k. o.).

V torek pa so italijanski boksarji nastopili v neuradnem dvoboju z Jugoslavijo v Novem Sadu. Jugoslovani so zmagali z 12:8.

GORIŠKI SPORT

Mestrina-Pro Gorizia 2:0 (1:0)

Začetna tekma letošnjega prvenstva ni bila ugodna za Goričane. Vendar pa se je treba spomniti na dejstvo, da so bili Goričani že v preteklih letih od Mestrine vedno potolčeni. Nedeljska tekma pa je pokazala trenutno hibo goriškega moštva: nehomogenost. Igralci niso namreč še navajeni na skupno igro. Najboljši na igrišču je bil goriški vratar Guida, ki je ubranil svoja vrata nevarnih strelov, ni pa mogel ubraniti dveh strelov, ki sta šla v gol. Pro Gorizia se je pokazala boljša v obrambi kot v napadu, a tudi tega ne smemo podcenjevati, saj so v njem elementi, ki se jim obeta bodočnost. Tak je n. pr. srednji napadalec Rigonat, ki je tudi v nedeljo lepo igral. Pro Gorizia je nastopila v sledeči postavi: Guida; De Corte, Giacomincich; Comussi, Lorenzetti, Pischi; Zorzin, Mazzero, Rigonat, Meret, Antoniutti.

Prihodnjo nedeljo bo Pro Gorizia igrala na domačem igrišču proti ekipi SAICI iz Torviscose.

Nekaj rezultatov z romunskega mednarodnega lahkoatletskega prvenstva: *kladivo:* Csermak (Madž.) 60,82 m; *troskok:* Zavadescu (Rom.) 15,09; *disk:* Klics (Madž.) 50,94; *4:400:* Francija (Goudeau, Martin Du Gard, Degats, Djian) 3:14,6; *1500 m:* Nilsson (Dan.) 3:49,8; *200 m:* Martin Du Gard (Franc.) 21,6; *10000 m:* Togarssen (Dan.) 31:00,6; *4x100 m:* Nemčija 41,6; *višina - ž.:* Balas (Rom.) 1,63 m; *800 m - ž.:* Treybal (Rom.) 2:16,6.

Kolesarska dirka po Evropi

VRSTNI RED NA CILJU VIII. ETAPE INNSBRUCK — MANTOVA (304 km):

1. **Bois** (Fr.) 8.50'49", povprečno 34,362 km na uro;
2. Frosini (It.); 3. Siguenza (Fr.); 4. Sorgeloos (Belg.); 5. Marcesidor (Fr.); 6. Zampieri (It.), vsi s časom Boisa; 7. Riolfo (Fr.) po 3"; 8. Pasotti (It.) po 8'13"; 9. Michel (Fr.); 10. Jochums (Belg.); 11. Couvreur (Belg.); 12. Marrec (Fr.); 13. Van Dormael (Belg.); 14. Para (It.); 15. Volpi (It.); 16. Boutter (Fr.); 17. Assirelli (It.); 18. Close (Belg.), vsi s časom Pasottija.

SPLOSNA OCENA PO VIII. ETAPI:

1. **Couvreur** (Belg.) 50.40'24"; 2. Volpi (It.) presledek 25"; 3. Van Dormael (Belg.) 1'23"; 4. Pezzi (It.) 1'45"; 5. Diot (Fr.) 4'40"; 6. Robinson (V.B.) 7'12"; 7. Huber (Svic.) 8'38"; 8. Sorgeloos (Belg.) 12'25"; 9. Mel (Fr.) 14'14"; 10. Gianneschi (It.) 14'50".

LAHKA ATLETIKA

Milakov v ZDA za štiri leta?

Po nekaterih vesteh se bo Milan Milakov, jugoslovanski rekorder v skoku s palico (4,31 m), v kratkem preselil v Ameriko, kjer bo nadaljeval svoje študije na univerzi v Michiganu. Dobil je štipendijo beograjskega lista «Sport» in bo ostal v Ameriki štiri leta. Milakov bo še nadalje tekmoval pod vodstvom znanega trenerja Dana Kenona.

KONEC XI. ŠAHOVSKE OLIMPIADE V AMSTERDAMU

Jugoslavija vendar samo tretja

Sovjetska zveza je daleč prva, Argentina pa le pol točke pred Jugoslavijo, ki ji slede Češkoslovaška, Nemčija, Madžarska itd.

Zadnje poročilo, ki smo ga objavili o šahovski olimpiadi v Amsterdamu, se je izkazalo kot nekoliko netočno s svojimi prognozami. Točno je bilo, ko smo predvidevali vsaj remi v prekinjeni Gligoričevi partiji. Jugoslavija je dosegla proti ČSR 2:2 in s tem 26.5 točk. Stanje dvoboja med Argentino in Nemčijo pa je bilo tedaj 1:1 in dve partiji sta bili nedokončani. Po našem poročilu sodeč se je zdelo, da bodo Argentinci iz obeh prekinjenih partij dobili le pol ali največ eno točko. Dobili pa so kar poldrugo in tako premagali Nemce z 2.5:1.5. Dosegli so skupno 27 točk — pol točke več kot Jugoslavija — in s tem drugo mesto. Daleč pred obema je Rusija s 34 točkami, pa tudi ČSR, ki je četrta, ločita od Jugoslavije dve celi točki, od Nemčije tri itd.

Če gledamo rezultate in upoštevamo, da je v finalni skupini nastopalo 12 najmočnejših držav, tedaj moramo vendar le priznati, da je nekoliko neskromno, če rečemo, da je Jugoslavija «samo» tretja. Toda prav zaradi tega, ker je med njo in Argentino samo tiste pol točke, bi radi, da ne bi bilo niti te razlike. Gotovo pa je Jugoslavija v šahu velesila, kar pride do izraza še bolj v takem tekmovanju, kjer je treba nastopiti z več igralci, kakor pa na nekaterih turnirjih, kjer lahko nekaj velemojstrov z vseh vetrov odloča o posameznih mestih. Zahodna Nemčija, Madžarska in ČSR tvorijo skupino zase (ako ne pritegnemo še Izraela) in bi prav lahko bil vrstni red med njimi tudi drugačen. Zelo slabo pa se je na olimpiadi plasirala Švedska, ki je včasih v šahu več pomenila.

(Razpredelnica kaže rezultate dvobojev, število doseženih točk in pa mesto, ki ga je osvojila vsaka reprezentanca).

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Točk	Mesto
1.	Madžarska		2	3½	1	2½	2	2	3	2	2	1	2	23	VI
2.	Bolgarija	2		2½	1	2	0	1½	1½	2½	1½	1	1½	17	IX.-X.
3.	Island	½	1½		0	1½	1	1½	2	2	1½	1½	½	13½	XII.
4.	SSSR	3	3	4		2½	3	2½	3½	3½	3½	2	3½	34	I
5.	Jugoslavija	1½	2	2½	1½		2½	2	3	2½	3½	3	2½	26½	III.
6.	Zah. Nemčija	2	1	3	1	1½		1	½	1	2½	2½	1½	23½	V.
7.	Češkoslovaška	2	2½	2½	1½	2	3		2	3½	3	1½	1	27½	IV.
8.	Združene države	1	2½	2	½	1	3½	2		3	3	1	1½	21	VII.
9.	Švedska	2	1½	2	½	1½	0	½	1		3	2	1	15	XI.
10.	Anglija	2	2½	2½	½	½	1½	1	1	1		3½	1	17	IX.-X.
11.	Izrael	3	3	2½	2	1	1½	2½	3	2	½		1	22	VII
12.	Argentina	2	2½	3½	½	1½	2½	3	2½	3	3	3		27	II

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

GLAVNA SKUPŠČINA PSDI V GORICI

Zgrešeni Devetagovi pojmi o trgovinski izmenjavi

V novem sedežu goriške podružnice PSDI so imeli v nedeljo glavno skupščino, na kateri je v začetku govoril poslanec Ceccherini, za njim pa občinski svetovalec PSDI odv. Devetag, ki je govoril o goriških vprašanjih. Poudaril je svoje znano stališče o potrebi ustanovitve urada, ki bi služil za zvezo z Rimom in ki naj bi skrbel za reševanje goriških gospodarskih vprašanj.

Posebno poglavje njegovega govora je bilo posvečeno slovenski manjšini v zvezi s katero je dejal, da «slovenskega vprašanja v Gorici ni». Polemiziral pa je tudi z odstavkom Baresijevega članka, v katerem poslanec zatrjuje, da morajo Slovenci onkraj in Slovenci tostran meje «postati most» k sodelovanju med obema državama. Po mnenju odv. Devetaga Gorica ne potrebuje nobenih mostov, ker imata obe državi dovolj vzrokov, da skleneta sporazum, na katerega ne morejo vplivati slovenski občinski svetovalci. Očitno odv. Devetagu ne gre v račun, da celo demokristjanski poslanec priznava slovenski manjšini določeno vlogo pri navezovanju stikov s sosedno državo.

Govornik je po tej ugotovitvi izrazil sledečo misel: ker je v Jugoslaviji «nadzorovano gospodarstvo» (pozabil pa je povedati, kdo ga nadzoruje, zasebni kapitalisti ali ljudstvo!), bo morala biti zamenjava nadzorovana tudi na tej strani, da bi se preprečili privilegiji. Z drugimi besedami bi se dale njegove izjave tolmačiti tako, da bi moralo trgovanje z Jugoslavijo priti v roke države odnosno oblasti. Če do te spremembe ne bi prišlo ugotavlja odv. Devetag, potem se «gospodarska in politična zgodovina Gorice ne bo spremenila niti za eno črtico».

Morda pa je pri tem mislil celo na to, da bi bilo treba trgovanje z Jugoslavijo izročiti tistim redkim goriškim trgovcem, ki so si s prosto cono nagrabili že dovolj milijonov?

Vsekakor po nasem mnenju ni najvažnejše vprašanje, komu naj se izroči trgovanje, važnejše je načelno stališče, in sicer da pride do trgovanja, do izmenjave, skratka do pretakanja krvi po žilah tega zemljepisno enotnega ozemlja. Dokler pa tega ne bo, toliko časa je vsako govorjenje in dajanje predlogov odveč in morda lahko kaže samo določene želje posameznikov, iz kdo ve kakšnih interesov.

V SOBOTO SPEVOIGRA

Kresniček

Uprizoritev mladinske spevoigre KRESNIČEK, ki jo je skomponiral in spesnil deloma po istoimenski pravljici Marije Jezernikove Radovan Gobec, bo v soboto 2. oktobra ob 20.30 in v nedeljo 3. oktobra ob 20. uri v prostorih Dijaškega doma.

Spevoigro bodo uprizorile učenke slovenskih osnovnih šol, naslovno vlogo pa bo pela nižješolka Ivanka Krapež. V ostalih vlogah nastopajo kresnice, cvetice, razne živali, zvezda, luna in sonce. Pisan pravljični svet, ki bo brez dvoma privabil ne samo najmlajše, ampak tudi odrasle na prireditev, ki doslej še ni bila izvedena v naših krajih. Se posebej opozarjamo, da bosta prireditvi v izključno korist Dijaške Matice odnosno v podporo našemu dijaku in zato pozivamo na čimvečjo udeležbo.

Vstop je samo z vabili, ki se dobijo na sedežu ZSPD v Ul. Ascoli 1. tel. 24-95.

200 „13" in 800 „12" v Gorici

Zadnja nogometna nedelja je bila nekaj izrednega. Zgodilo se je namreč, kar se menda ni še nikoli, da je bilo v Gorici okoli 200 «trinajstic» in okoli 800 «dvanajstic». Zmernega zadovoljstva na pretek, vendar pa ni zaradi prevelikega veselja nikogar zadela kap, saj so vedeli, da žetev ne bo kaj prida.

Problemi goriških železničarjev

Goriški železničarji so imeli 27. avgusta v svoji sredini zveznega poslanca žbora proizvajalcev za Goriško in Tolminsko tov. Sturma. Prisotna sta bila tudi tajnik republiškega zbora sindikatov železničarjev tov. Pirnat in tajnik okrajnega sindikalnega sveta tov. Leban.

Potem, ko je tov. Sturm povedal nekaj besed o trinajsti plači in o naših gospodarskih težavah, so železničarji prikazali svoje uspehe, težave in želje ter zastavljali razna vprašanja, na katera je tov. Sturm odgovarjal.

Strojevodje in kurjači Goriške kurilnice prihranijo mnogo goriva in maziva pri vsakdanjih vožnjah. V avgustu so n. pr. prihranili že nad en milijon dinarjev. Za to varčevanje se jim izplačujejo mesečno denarne nagrade. Udeleženci sestanka so bili mnenja, da bi bilo treba te nagrade izločiti iz plačilnega sklada.

Ker v predlogu novega tarifnega pravilnika železniškega transportnega podjetja ni predvidenega dodatka za nočno delo (turnus), so bili navzoči mnenja, da bi se ta dodatek priznal, ker je delo ponoči mnogo bolj naporno, čeprav opravljeno v rednem turnusu.

V desetletnem perspektivnem načrtu še ni predvidena elektrifikacija relacije Sežana - Gorica - Jesenice. Navzoči strokovnjaki so dokazali, da bi se elektrifikacija te proge amortizirala v 10 do 15 letih. Nekateri so mnenja da bi to dosegli celo prej kot v desetih letih.

Znano je, da je ta proga ena najtežjih v naši državi. Poleg velikega vzpona (povprečno 25 odst.) ima še veliko predorov. Zaradi tega trpijo potniki, posebno pa strojno osebje, ki je v daljših predorih (in teh je precej) podvrženo vplivu nezdravih plinov (znani so primeri padanja v nezavest in podobno).

Kalorična vrednost premoga je na parnih strojih izkoriščena samo za 3 do 4 odst. Če bi bila proga elektrificirana, bi ta premog lahko uporabili za druge namene, kjer bi ga racionalneje izkoristili, lahko bi ga tudi izvozili... Električni pogon je cenejši od premoga in kar je tu najvažnejše, je prevoz, ki se po tej progi vrši za Avstrijo in bi z elektrifikacijo lahko zaslužili veliko več dragocenih deviz, kar bi bilo v veliko korist ne samo za železniška podjetja, temveč za našo celotno skupnost. Naš sedanji transport je prepočasen zaradi slabega voznega parka. Po izjavi direktorja podjetja za vzdrževanje proge Gorica tov. Barbiča je tudi stanje materiala na gornjem ustroju te proge kritično. V naslednjih letih bo potrebno zamenjati okrog 80 odst. materiala.

V novem voznem redu, ki je izšel maja letos, je predviden motorni voz na progi Gorica - Sežana in Gorica - Bohinjska Bistrica. Velikih vzponov te proge motorni voz znamke «FIAT» ne zmore. Zato je bilo treba čakati na popravilo motornega voza «OM». Najprej so na železniški direkciji v Ljubljani obljubili, da bo voz stekel 1. junija, potem 15. junija in tako naprej. Ko je bil popravljen, so ga obdržali za prevoz na «Mariborski teden». Čeprav tega razloga ni več, motorni voz na progi Ljubljana - Maribor vozi naprej. Sedaj je rečeno, da ga ne bomo dobili še en cel mesec. Take neizpolnjene obljube pa seveda ustvarjajo upravičeno nezadovoljstvo med ljudmi. Motorni voz je potreben predvsem za izpolnitev praznin v sedanjem voznem redu glede povezave Goriške in Tolminske z Ljubljano.

Tudi stanovanjsko vprašanje železničarjev je potrebno urediti. Se vedno je dve tretjini uslužbencev in delavcev, ki se vozijo v službo iz oddaljenih krajev. Do sedaj železnica ni imela možnosti graditi iz lastnih sredstev in tudi v bodoče ni izgledov. Zato bi bil potreben prispevek skupnosti.

Na koncu je tovariš Sturm naglasil, da se bo zavzel za iznesene probleme in da bo še prišel med kolektiv, če ga bodo pozvali.

Taki razgovori med poslanci in volivci so se pokazali za plodne, zato jih v bodoče želimo več.

(Iz *«Primorskih novic»*)

DELO MEŠANE JUGOSLOVANSKO-ITALIJANSKE KOMISIJE

Zopet en kamion aktov odpeljali v Jugoslavijo

Znano je, da biva v Gorici že dalj časa mešana jugoslovansko-italijanska komisija, ki ima nalogo urediti dokumente iz finančne, sodne, katastrske in druge stroke ter jih po pregledu njihove pripadnosti občinam, ki so sedaj vključene v ozemlje nove Jugoslavije, predložiti pristojnim oblastem.

V ponedeljek zjutraj je prišel pred goriško sodnijo, kjer ima sedež tudi pokrajinski katastrski urad, jugoslovanski tovorni avtomobil, na katerega so uslužbenci goriškega urada naložili veliko količino spisov in aktov iz katastrskega območja občin, ki so onkraj meje.

Mešana komisija nadaljuje z delom in bo v Gorici najbrž ostala še nekaj časa. Kdaj bo njeno delo je zelo natančno in prav zaradi obilnega dela vezano na dolgo časovno razdobje. Kot je bilo že javljeno, poteka skupno delo jugoslovanskih in italijanskih strokovnjakov v medsebojnem razumevanju in pomoči in bo brez dvoma uspešno in pravočasno zaključeno.

V BLIŽINI CEROVEGA V BRDIH

Elektrika ga je usmrtila ko je z njo hotel loviti ribe

Bil je na mestu mrtev - Z njim sta bila še dva njegova prijatelja

V ponedeljek zjutraj so ljudje našli v bližini Cerovega v občini Dolenje mrtvega 24-letnega poljedelca Bruna Močilnika iz Skrljevega. Takoj so o zadevi obvestili orožnike, ki so prišli na kraj nesreče in začeli s preiskavo, da bi ugotovili vzroke nesreče.

Po daljšem poizvedovanju in preiskavi so izvedeli, da je šel Močilnik v družbi dveh prijateljev lovit ribe. Loviti pa ni nameraval s trnki, ker jih baje tudi ni imel, ampak z elektriko. Bruno je namreč skušal na glavni vod z visoko napetostjo pritrditi žice, da bi jih potem vrgel v Judrij in tako prišel do plena. Nesreča pa je hotela, da se je dotaknil žic. Bil je na mestu mrtev.

Sodne oblasti so uvedle preiskavo na podlagi zakona.

Obiski pri goriškem prefektu

Goriški prefekt De Zerbi je v ponedeljek sprejel župana iz Tržiča Antona Pahorja in župana iz Gradeža Lucia Grigolona, ki sta mu predložila nekatere važne probleme svojih občin. Znano je namreč, da sta tržiška in gradeška občina med tistimi občinami goriške pokrajine, ki najbolj občutita gospodarsko krizo. Število brezposelnih je v obeh občinah zelo veliko, možnosti za njihovo zaposlitev pa vedno manj, posebno če se vzame v poštev proizvodno stanje Združenih jadranskih ladjedelnic v Tržiču in pa «Arrigoni» v Gradežu.

Deček padel pod voz

na katerem se je hotel peljati

Včeraj zjutraj okrog 10.30 se je na križišču v Ul. Colombo dogodila prometna nesreča, katere žrtev je postal 11-letni Carlo Zottic iz Stražic, Ul. Colombo 24. Malo prej je po isti ulici privozil traktor, v katerega je bila zapredena prikolica, Romana Capraro, ki ga je vozil 50-letni šofer Angelo Grusovin iz Ul. Oberdan št. 13. Ko je traktor prišel do križišča Ul. Colombo, je bilo tam več dečkov, ki so se igrali, in med njimi tudi Carlo Zottic, ki je skočil na prikolico z namenom, da bi se peljal. Po pripovedovanju ljudi, ki so to videli, je deček takoj nato padel med kolesa. Na pomoč je takoj prišel rešilni avto Zelenega križa, ki ga je odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so ugotovili, da si je deček pri nesreči zelo poškodoval kolk, ranil desno nogo, baje zlomil gleženj desne noge in poškodoval levo nogo.

O njegovem zdravstvenem stanju se zdravniki še niso izrekli.

V kuhinji je padla

62-letna Filomena Mastrovanni s Trga De Amicis štev. 6 je včeraj popoldne ob 14.45 nesrečno padla v kuhinji ter si poškodovala desno roko. Rešilni avto Zelenega križa jo je odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so ji nudili zdravniško pomoč.

KINO

CORSO. 17: «Tunika», barvni film, V. Mature in J. Simmons.

VERDI. 17: «Bogata, mlada in lepa», barvni film, L. Powell in F. Lamas.

VITTORIA. 17: «Budimpešta 810», K. Kolmary; predfilm: «Ogrska - Anglija».

MODERNO. 17: «Orli na Pacifiku», R. Russel.

Kino na Općinah

predvaja DANES 29. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

«Ubežnik z Gvajane»

Igralci: Pierre Gay-Lily Bontemps-Lucien Nat

La Clessidra

Prodaja ur in pribora na debelo
Trst - Ul. Battisti, 14 - Tel. 36231
ZASTOPSTVO UR: «Longer» «Aureole» «Eliko» «Moeris» «Lanco» «Lemania» «Kalos» «Dichi» «Zeno»

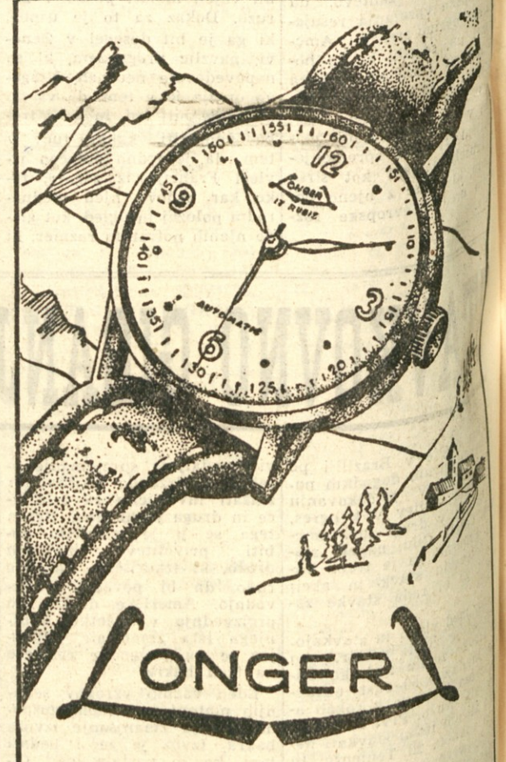

Sestavljena iz najboljšega materiala
Izdelana po najnovejših tehniških odkritjih
Izbrana eleganca modelov
Cene ugodne
Popolno jamstvo za 5 let

Zahtevajte jo pri svojem urarju!

S. KENNEDY

Bil sem s Ku Klux Klanom

5

Kot južnjaški nekronani «prvak bele supremacije» je Ole Gene užival podporo Klana kot njegov najboljši prijatelj in duhovni vodja. Menil sem, da bi mi priporočilo Ole Geneja moglo takoj odpreti vrata Klanovih notranjih celic.

Toda kako naj pridem do Talmadgeja? Po kratkem razmišljanju sem vzel telefon in ga poklical.

«Guverner», sem rekel, «moje ime je John Perkins. Želel bi priti k vam, da bi se nekoliko porazgovorila. Seveda, kadar bi to bilo za vas najbolj primerno. Menim, da bi vam lahko pomagal v vasi kampanji.»

«Srečen bom, ko vas vidim, mister Perkins — pridite po kosilu,» je rekel.

Ker sem tudi sam južnjak, sem vedel, da to pomeni zgodaj popoldne. Odšel sem v njegovo odvetniško pisarno in čakal v sprejemnici. Skozi vrata sem slišal razburjen glas starega Oleja Geneja. Ko so me končno odvedli v sobo, sem videl, da Ole Gene ne kaže samo zelo star, ampak tudi bolan. Njegov obraz je imel barvo, ki sem jo videl pri žrtvah raka v mrtvašnici, kjer dela moj prijatelj. Njegove oči pa so se vedno imele lisičji sijaj.

«Kaj morem storiti za vas, mr. Perkins?» me je vprašal in pri tem žvečil cigareto in neokusno pljuval v kot sobe.

«Upal sem, da bi mogel storiti nekaj za vas,» sem odgovoril. «Pri prodaji enciklopedije grem od hiše do hiše in srečen bi bil, če bi hkrati mogel reči kako lepo besedo o vas ter pri teh obiskih nuditi vaše propagandno čtivo.»

«Dobro, to je krasno z vaše strani, jaz bi to zelo cenil. Od kod, pravite, da prihajate? Iz Georgije?»

«Moji sorodniki žive okoli Statesborrowa.»

«Bullok Country glasuje vedno za Geneja. Jaz vedno trdim, da morem zmagati v vseh predelih, ki še niso dobili tramvajev in večjega prometa. Povejte mi, mr. Perkins, kako se vam zdijo moje volitve?»

«Oh, gotov sem, da jih imate že v žepu.»

«Sklenil sem dati niggerom (črncem) ob volitvah dobro lekcijo. Najprej je potrebno organizirati glasovanje belcev in šele nato objaviti, da mr. Nigger ni zaželen na volišču! Razumljivo, vse belce je treba pustiti h glasovanju, in tedaj izkoristiti njihovo razpoloženje proti črncem. Morda bomo imeli upore in prelivanje krvi!» In nato je Ole Gene zamahnil z roko po zraku. «Kri bo tekla po ulicah! Mnogo ljudi bo pobitih — mnogo revnih nedolžnih niggerov!»

V tem je stopil v sobo Genejev sin Hummon. Gene mu je rekel, da sem pripravljen sodelovati v razpečavanju njihovega kampanjskega čtiva.

Ker sem na predlog pristal, je potegnil iz miznice kup letakov. Pogledal sem enega — bil je to zloben napad na Rosenwald Foundation, ki so jo dolžili, da zagovarja politično in družbeno enakopravnost v Georgiji. Dejansko je ta ustanova gradila šole za Črnce tam, kjer takih šol ni bilo.

«To je krasna stvar!» sem rekel. «Jaz bom to z lahkoto razdelil! Ali imate pri roki še več takega materiala?»

Hummon in Ole Gene sta se drug drugemu nasmehnila, zadovoljna nad pripravljenostjo svojega novega človeka.

«Menim, da jih je ostalo še kakih 4.000,» je rekel Hummon.

«Vse jih bom vzel,» sem rekel in odprl svojo torbo in začel tlačiti vanjo letake.

«Lepa vam hvala, mr. Perkins,» je rekel Ole Gene, ko sem odhajal. «Mi bomo verjetno potrebovali človeka, kakršen ste vi, v našem tiskovnem oddelku. Pridite sem, čim vam je mogoče!»

Obljubil sem.

Ko sem pustil za seboj že nekaj uličnih blokov s svojo torbo, ki je bila natrpana do vrha, sem njeno vsebino zmetal v odprt kanal.

GOZD NATHAN BEDFORD

Ko sem vzpostavil zveze s Talmadgejem, sem mislil, da je že čas, da stopim v stik s Klanom. Povsem razumljivo, da nisem želel stopiti v Cesarsko palačo in zahtevati, naj me sprejmejo. Želel sem, da me Klan pokliče sam. Končno sem se spomnil, da bi bilo potrebno začeti z nekim društvenim shajališčem. Opazil sem naključje, da sta med seboj povezani točilnica in igralnica, kjer so se sestajali gostje, ki so imeli na obrazu oster klanovski izraz. Po mnogih igrah in neštetih časah piva sem nekega popoldneva sedel v baru in končno slišal to, za čemer sem že dolgo časa stremel.

«To, kar potrebuje ta dežela, je dober Ku Klux Klan — to je edini način, da se niggerji, katoličani in rdeči zadrže na njihovih mestih!»

Človek, ki je zašepetal to v moje uho, se je pijano obesil na točilniški stol poleg mene. Bil je to suh sofer taksija, ki je bil vedno pijan. Poznal sem ga samo pod imenom «Slim». «Moj stric je bil velika glava v Ku Kluxu, tam dol v Floridi,» sem kar mimogrede rekel. «Toda oni so sedaj mrtvi, kajne?»

«Ne bodi otrok!» je rekel in nekaj iskal po svoji listnici. Iz nje je potegnil majhno tiskano osebno izkaznico in jo vrgel pred mene:

«Tu, včeraj, danes, vedno! — Ku Klux Klan je živ! O bog, daj nam ljudi! — Gozd Nathan Bedford, Klavern st. 1, poštni predal 1188, Atlanta, Georgija.»

«Dobro, dobro,» sem odgovoril. «Ali imaš eno legitimacijo odveč? Morda bi tudi jaz nekega dne pristopil in bi mogoče prositi za vpis, če bi pisal na ta poštni predal.»

«Ni treba ničesar pisati,» je rekel Slim važno «Samo bodi sedo reci in jaz bom poskrbel za vse ostalo.»

«Kaj si ti — organizator ali nekaj podobnega?» sem vprašal in pri tem poskušal prikriti svojo radovednost.

«Jaz sem Kleagle, kakor mi temu rečemo v Klanu.»

«Morda to stane več kot bi jaz zmogel potrošiti?» sem rekel v dvomu.

«To ni tako težko. Klectoken — to je vpisnina — je deset dolarjev, ker pa imamo sedaj vprav kampanjo za vpisovanje, bi se lahko vpisal za samih osem dolarjev.»

«Koliko od tega denarja boš ti potrosil za pivo?» sem ga v smehu vprašal.

«Kleagle dobi dva dolarja za vsakega člana, ki ga privede,» je priznal Slim nedolžno.

«Kako pa je s članarino?»

«Tri dolarje za tri mesece, ali deset dolarjev na leto. Ti plačaš vnaprej.»

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana. Stritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 . T . 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Tr...